

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kiertävä pysäkki -hanke

Elinvoimaa maaseudulle?

Hanna Mattsson-Pajarinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

5 / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Hanna Mattsson-Pajarinen	Sivumäärä 51 ja 6 liitesivua
Työn nimi Kiertävä pysäkki -hanke . elinvoimaa maaseudulle?	
Ohjaava opettaja Heli Aalto	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Pohjois-Karjalan sydänpiiri, Kiertävä pysäkki -hanke, Eeva Kröger	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tilaajana toimi Kiertävä pysäkki -hanke. Se on Pohjois-Karjalan Sydänpiiri ry:n hallinnoima hanke, joka kiertää maaseudun kylillä. Hankkeen tavoitteena on lisätä maaseudun elinvoimaisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä asukkaiden tietoja ja taitoja turvallisuudesta, esteettömästä asumisesta sekä hyvinvoinnista. Hanke järjestää yhdessä kyläläisten kanssa tapahtumia, joissa voi esimerkiksi harjoitella elvytystä ja alkusammutusta. Hankkeen yhteistyökumppanina toimii näkyvästi muun muassa Pohjois-Karjalan pelastuslaitos.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia tilastollisin menetelmin, tuoko hanke käymilleen kylille elinvoimaa. Tavoitteena oli saada vastauksia, lisääkö hanke käymillään kylillä sosiaalista pääomaa, yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja turvallisuuden tunnetta sekä innostaako se sosiokulttuurisesti. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeilla Ilomantsissa ja Nurmeksessa keväällä 2013. Tuloksia on esitetty pääsääntöisesti kuvailevilla menetelmillä mutta myös muutamalla ristiintaulukoinnilla.</p> <p>Tutkimustulosten mukaan Kiertävä pysäkki -hanke tuo elinvoimaa niille kylille, joissa se on käynyt. Hanke synnyttää niissä sosiaalista pääomaa, lisää yhteisöllisyyttä, turvallisuuden tunnetta sekä osallisuutta. Se myös innostaa kyläläisiä sosiokulttuurisesti. Merkittävimpinä yksittäisinä tuloksina nousivat esiin hankkeen vaikutus luottamuksen lisääntymiseen pelastuslaitoksen tarjoamaan apuun, yhteenkuuluvuudentunteen sekä yhteisöllisyyden lisääntymiseen.</p> <p>Maaseudun elinvoimaisuudella on merkitystä koko Suomen kansantaloudelle. Siksi hanketoiminnan vaikutuksia maaseudulla on tärkeää selvittää. Opinnäytetyön tuloksista on hyötyä tilaajalle, sillä se saa tuloksista tutkittua tietoa toimintansa vaikutuksista. Tiedon avulla hanke voi suunnitella tai kohdentaa toimintaansa.</p>	
Asiasanat Sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys, sosiokulttuurinen innostaminen ja osallisuus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Hanna Mattsson-Pajarinen	Number of Pages 51+6
Title Project Kiertävä pysäkki . vitality to rural areas?	
Supervisor(s) Heli Aalto	
Subscriber and/or Mentor Finnish Heart Association in North Karelia, Project Kiertävä pysäkki, Eeva Kröger	
<p>Abstract</p> <p>As a subscriber for my thesis was project Kiertävä pysäkki. It is a project administered by Finnish Heart Association in North Karelia. Kiertävä pysäkki goes around in rural areas. The purpose of the project is to increase vitality and sense of community in the countryside as well as to increase countrymen's knowledge of fire safety, accessibility and well-being. The project organizes together with the countrymen events, where people can practice resuscitation and extinction. North Karelia Fire and Rescue Department works visibly in cooperation with the project.</p> <p>The purpose of this thesis was to find out, does the project bring vitality to villages in the countryside. The aim was to investigate, does the project increase social capital, sense of community, participation, the sense of security and does it animate socio-culturally the inhabitants in rural areas. Quantitative method was applied. The Questionnaire was conducted in Ilomantsi and Nurmee in the spring 2013. The results are presented mainly by describing methods but also by crosstabs.</p> <p>The main results of the study were that the project Kiertävä pysäkki does bring vitality to the villages it has visited. The results revealed that the project increases social capital, sense of community, participation, the sense of security and it animates socio-culturally the inhabitants in the villages it has visited.</p> <p>The vitality of the countryside has significance for national economy in Finland. It is important to research influences of the project work in rural areas. The results of this thesis are meaningful to the subscriber, because they give information about the influences of the work it does. With the help of the information the project can plan and allocate its operation.</p>	
Keywords Social capital, sense of community, socio-cultural animation and participation	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KIERTÄVÄ PYSÄKKI -HANKE	6
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	7
3.1 Tutkimuskysymykset	8
3.2 Tutkimusmenetelmät ja aineisto	8
3.3 Käsitteet ja aiemmat tutkimukset	11
3.4 Luotettavuus	13
4 SOSIAALINEN PÄÄOMA	14
4.1 Luottamus	17
4.2 Vuorovaikutus ja vastavuoroisuus	20
4.3 Sosiaalisen pääoman synty	23
5 YHTEISÖLLISYYS	24
5.1 Kiertävä pysäkki kokoaa kyläläiset yhteen	26
5.2 Turvallinen yhteisö	28
6 SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN	33
7 OSALLISUUS	37
8 POHDINTA	41
8.1 Hanketoiminta maaseudulla	43
8.2 Kiertävä pysäkki -hankkeen merkitys	44
8.3 Opinnäytetyön merkitys	45
LÄHTEET	48
LIITTEET	52

1 JOHDANTO

Suomi on luonteeltaan maaseutumainen maa. Maaseudun voimavarat, sekä aineelliset että aineettomat, ovat olennainen perusta koko maan kilpailukyvyille. Ne mahdollistavat hyvinvoinnin ja toimeentulon luomisen. (Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi 2009, 10.) Maaseudulla asuvien hyvinvointi, asuminen ja palvelutarpeet ovat olleet 2000-luvulla keskeisiä teemoja yhteiskuntapoliittisessa keskustelussa. Ikääntyvän väestön määrä kasvaa eikä nykyinen palvelurakenne riitä kattamaan kasvavaa palveluntarvetta. Tämän tarpeen monipuoliseen toteuttamiseen tarvitaan uusia toimijoita ja toimintamalleja. (Maaseutuverkosto 2012.) Viranomaisyhteistyötä täydentämään tarvitaan järjestötyötä. Palveluiden tuominen ihmisten luo vähentää alueellista eriarvoisuutta ja omalta osaltaan ehkäisee syrjäytymistä. Tietojen ja taitojen hallinta sekä voimaantuminen ovat asuinpaikasta riippumatta keskeisiä asioita elämänhallinnan ja osallisuuden tunteen saavuttamisessa. Pohjois-Karjalan Sydämpiiri ry:n Kiertävä pysäkki -hanke haluaa olla omalta osaltaan yhdessä maaseudun asukkaiden kanssa tätä tavoitetta toteuttamassa. (Kröger 2011.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena ja tarkoituksena on tutkia maaseudun kylillä vieraillevan Kiertävä pysäkki -hankkeen vaikutuksia. Tutkimuksessa keskitytään tutkimaan viittä teemaa: sosiaalista pääomaa, yhteisöllisyyttä, sosiokulttuurista innostamista, osallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Kiertävä pysäkki -hankkeen tavoitteena on elinvoimainen maaseutu. Edellä esitellyt tutkimusteemat ovat asioita, jotka vahvistavat sitä. Päättökysymykseksi muotoutui, lisääkö Kiertävä pysäkki -hanke maaseudun elinvoimaisuutta. Tutkimus on tilastollinen ja sen aineisto kerättiin kyselyillä.

Hanke saa opinnäytetyöni kautta tietoa ja palautetta toiminnastaan. Opinnäytetyö tuottaa ajankohtaista tietoa Kiertävä pysäkki -hankkeen vaikutuksista ja mahdollisuuksista Pohjois-Karjalan kylillä. Maaseudun elinvoimaisuus ja sen vahvistaminen on ajankohtainen aihe, sillä maaseudun ikääntyvän väestön määrän kasvaa. Sisäasianministeriö johtaa Sisäisen turvallisuuden ohjelmaa, jossa otetaan huomioon myös harvaan asuttujen alueiden erityispiirteitä. Jotta kyettäisiin takaamaan ikääntyvän väestön mahdollisuuksia asua kotiseudulla mahdollisimman pitkään, on maaseu-

tua tuettava pysymään vireänä. Tämä opinnäytetyö paneutuu tähän ajankohtaiseen aiheeseen.

2 KIERTÄVÄ PYSÄKKI -HANKE

Pohjois-Karjalan Sydämpiiri ry:n Kiertävä pysäkki -hanke kiertää maaseudulla. Sen tarkoituksena on sytyttää ja ylläpitää maaseudun tulta. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on lisätä maaseudun asukkaiden yhteisöllisyyttä, turvallista ja esteetöntä asumista sekä mielekkään arkielämän mahdollisuuksia ja lisäksi edistää väestön terveyttä ja toimintakykyä. Tavoitteena on lisätä kohderyhmän valmiuksia itsehoitoon, edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja kartuttaa toimijoiden osaamista ja taitoja kaikissa olosuhteissa. Lisäksi sen tavoitteena on maaseudulla toimivien yritysten osaamisen vahvistuminen ja aktivoituminen esteettömyyteen liittyvässä palvelutuotannossa. (Pohjois-Karjalan Sydämpiiri ry 2012.)

Kiertävä pysäkki -hanke järjestää tilaisuuksia ja tapahtumia, joissa on tietoisuuksia, näytöksiä, osallistavaa kokeilua, taitojen opettelua, ryhmätöitä ja tehtäviä. Tilaisuuksissa jaetaan tietoa terveyteen ja esteettömyyteen liittyvistä seikoista ja ihmiset pääsevät kokeilemaan muun muassa alkusammutusta käytännössä. (Maaseutuverkosto 2012.) Kiertävän pysäkin tapahtumissa voidaan harjoitella elvytystä ja tehdä verenpaine- sekä kolesterolimittauksia. Luonteeltaan hankkeen toiminta ei ole perinteistä kouluttamista, vaan yhdessä tekemistä. Tavoitteena on, että hankkeen käyminen kylällä ei jäisi pelkäksi käväisyksi kylällä. Terveys, turvallisuus ja esteettömyys viedään myös kyläsuunnitelmiin ja niitä pidetään esillä paikallisten toimijoiden ansiosta. (Kytömäki 2012, 41.)

Uutta hankkeessa on korostunut yhteistyö viranomaistahon ja kolmannen sektorin välillä. Kyläyhdistykset toimivat yhteistyössä Sydämpiirin, Eläkeliiton, Maaseudun Sivistysliiton, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen sekä Pohjois-Karjalan pelastusalanliiton kanssa. Viranomaistahoa edustaa Pohjois-Karjalan pelastuslaitos. Hankkeessa pelastuslaitos jalkautuu konkreettisesti harvaan asuttujen alueiden ihmisten arjen keskelle. Hätätilanteissa avun saaminen harvaan asutuille alueille voi

olla hidasta. Tarvitaan valmiuksia hätätilanteiden ennaltaehkäisemiseen sekä varautumista, että niissä osattaisiin toimia. (Kröger 2011.)

Kiertävä pysäkki on Pohjois-Karjalan Sydänpiiri ry:n hallinnoima hanke. Hankkeen osatoteuttajana toimii Itsenäisen suoriutumisen innovaatiokeskus, ISAK. Rahoittajana toimii Pohjois-Karjalan ELY-keskus sekä Pohjois-Karjalan maakuntaliiton tulevaisuusrahasto. (Maaseutu.fi 2012; Kröger 2011) Alun perin kolmevuotiselle hankkeelle ollaan hakemassa lisääaikaa vuoden 2014 loppuun saakka (E. Kröger henkilökohtainen tiedonanto 31.10.2012).

Kiertävä pysäkki -hanke valittiin Maaseutuverkoston Parhaat käytännöt 2012 -kilpailussa finalistiksi Onnistunut kehittämishanke -kilpailusarjassa (Maaseutu.fi 2012). Onnistunut kehittämishanke -sivustolla todetaan, että Kiertävä pysäkki -hankeen toiminnan tuloksena järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan vaikutus lisääntyy paikallistoiminnassa ja se elävöittää kylien elämää. Yhdistyksissä mukana olevat saavat uutta intoa ja motivoivat asukkaita toimimaan aktiivisesti arkipäivässä. (Maaseutuverkosto 2012.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Keskityn tässä opinnäytetyössä peilaamaan tutkimuskysymyksiä hankkeen keskeiseen tavoitteeseen . *maaseudun elinvoimaisuuteen*. Tämä hankkeen tavoite pitää sisällään myös hankkeen muita tavoitteita. Maaseudun asukkailla on paremmat mahdollisuudet asua kotonaan maaseudulla jos asuminen siellä on yhteisöllistä, turvallista ja esteetöntä. Mahdollisuuksia asua maaseudulla lisää myös se, että asukkailla on osaamista kaikissa olosuhteissa sekä terveyttä ja valmiuksia itsehoitoon. Maaseudulla asuvien turvallisuuden tunne on yksi maaseudun elinvoimaisena pitävä elementti. Jos Kiertävä pysäkki parantaa maaseudun asukkaiden tietoja ja taitoja turvallisuuteen liittyvistä asioista, vaikuttaa se myönteisesti maaseudun elinvoimaisuuteen.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Kiertävä pysäkki -hankkeen vaikutuksia niissä maaseudun kylissä, joissa se on käynyt.

Päättökysymykseni on, lisääkö Kiertävä pysäkki -hanke maaseudun kylien elinvoimaisuutta. Tutkin tätä teemaa seuraavien kysymysten avulla:

1. *Synnyttääkö Kiertävä pysäkki käymillään kylillä sosiaalista pääomaa?*
2. *Kokevatko kyläläiset, että hanke lisäsi yhteisöllisyyttä?*
3. *Innostaako hanke sosiokulttuurisesti?*
4. *Kokevatko hankkeeseen osallistuneet osallisuutta?*
5. *Kokevatko kyläläiset, että hanke lisäsi turvallisuuden tunnetta?*

Rajasin tutkimuskysymykseni näihin kysymyksiin, sillä niiden avulla pystyn hyvin peilaamaan tuloksia hankkeen omiin tavoitteisiin. Sosiaalinen pääoma ja yhteisöllisyys ovat maaseudun elinvoimaisuuden kannalta merkittäviä. Sosiokulttuurinen innostaminen ja osallisuus viittaavat kylien mahdollisuuksiin. Turvallisuuden tunne lisää ihmisten mahdollisuuksia asua maaseudulla. Alun perin olin jättämässä sen pois. Otin sen lopulta mukaan, sillä minulla oli siitä aiemmin kerättyä tutkimusaineistoa. Turvallisuuden tunne -teema on vahvasti esillä Kiertävän pysäkin tapahtumissa ja sen poisjättäminen olisi jättänyt koko hankkeen toiminnasta oleellisen osan huomioimatta. Valitsin teemat sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys, sosiokulttuurinen innostaminen, osallisuus ja turvallisuuden tunne myös siksi, että niiden avulla pystyn tutkimaan hankkeen vaikutuksia maaseudun elinvoimaisuuteen.

3.2 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Opinnäytetyöni on tilastollinen tutkimus. Päädyin tilastollisten menetelmien valintaan, sillä halusin vastauksia tutkimuskysymyksiini mahdollisemman monelta Kiertävän pysäkin tapahtumaan osallistuneelta kyläläiseltä. Usean vastauksen saaminen palve-

lee itse Kiertävä pysäkki -hanketta tuottamalla sille tietoa monen osallistujan näkökulmasta. Halusin tuottaa hankkeelle tilastollisen tutkimuksen avulla yleiskuvaa ja kokonaisuutta sen tapahtumiin osallistuneiden kyläläisten kokemuksista.

Tiedonkeruumenetelmänä käytin kyselylomaketta. Kyselytutkimuksen etuina pidetään sitä, että sen avulla saadaan kerättyä laaja tutkimusaineisto. Tutkimukseen saadaan paljon henkilöitä ja kyselyssä voidaan kysyä monia asioita. Kyselytutkimuksen etuna on myös, että aikataulu ja kustannukset tiedetään etukäteen. (Hirsijärvi & Remes & Sajavaara 2007, 190.) Kiertävä pysäkki -hankkeeseen osallistuvat kyläläiset täyttivät laatimani kyselylomakkeen Kiertävä pysäkki -tapahtumissa paikan päällä tapahtuman lopussa. Tapahtumat ja kyselyt suoritettiin helmi- ja huhtikuussa 2013. Hankkeen koordinaattori Eeva Kröger keräsi kyselyt Ilomantsin Kivilahdella sekä Nurmeksen Lipinlahdella. Näiden kylien valintaan tutkimusaineistonkeruupaikoiksi vaikutti eniten tutkimuksen tekemisen aikataulu sekä hankkeen aikataulu.

Kyselylomakkeen kysymykset ovat kahta avointa kysymystä lukuun ottamatta suljettuja eli strukturoituja kysymyksiä. Niissä vastaajille annetaan valmiit vastausvaihtoehdot, joista tutkittava valitsee sopivimman tai sopivimmat. Suljetut kysymykset ovat tarkoituksenmukaisia silloin, kun selvästi rajatut vastausvaihtoehdot tiedetään etukäteen ja niitä on rajoitetusti. Suljettujen kysymysten vastausten käsittely on yksinkertaista. Niillä myös saadaan torjuttua virheitä. Esimerkiksi kaikki vastaajat eivät osaa itse muotoilla vastauksiaan ja jotkut puolestaan välttävät kritiikin antamista. Valmiiksi annetut vastausvaihtoehdot vähentävät näitä ongelmia. (Heikkilä 2002, 50. 51.) Avoimia kysymyksiä otin kyselyyn mukaan vain kaksi, sillä avoimet kysymykset houkuttelevat vastaajia usein jättämään vastaamatta. Koska kysely suoritettiin tapahtumassa paikan päällä, oli kyselylomakkeen oltava myös kohtalaisen nopeasti täytettävä.

Tavoitteenani oli saada suurempi otos, jotta vastauksista olisi voinut tehdä syvempiä tilastollisia analyyseja. Koska otos jäi pieneksi, päätin ottaa kyselyn lisäksi tutkimusaineistoksi jo aiemmin keräämäni aineistoa Kiertävän pysäkin toiminnasta. Sain samalla työhön lisää aineistoa turvallisuuden tunteen kokemisesta. Tein kehittämistyöhöni liittyvään projektiin 11.2.2013 palautekyselyn Kiertävän pysäkin 112-päivän tapahtumasta. Tapahtuma järjestettiin Polvijärvellä ja se lähetettiin internetin välityksel-

lä suorana lähetyksenä, eli niin sanottuna livestreamina, Rääkkylän Niemisen kylälle sekä Juuan Nunnanlahteen. Kysely tehtiin kaikissa kolmessa paikassa. Kyselyyn vastasi yhteensä 50 tapahtumaan osallistunutta, joista 33 Polvijärvellä, 13 Niemises-
sä ja 4 Nunnanlahdessa. Sillä haluttiin mitata, kuinka paljon tapahtuma lisäsi osallis-
tujen tietoja ja taitoja paloturvallisuudesta, esteettömyydestä sekä itsestä huolehtimi-
sesta. Koska 112-päivän kysely ei ollut alun perin suunniteltu tutkielman aineistoksi,
ei siinä siksi kysytty vastaajien ikää ja sukupuolta. Tutkielmassa olisi ollut mielenkiin-
toista tutkia iän ja sukupuolen vaikutusta vastauksiin.

Aineisto muodostuu 17 täytetystä kyselylomakkeesta. Lomakkeet olivat huolella täy-
tettyjä ja vain kahdessa lomakkeessa oli muutamia strukturoituja kysymyksiä, joihin ei
vastattu. Avoimiin kysymyksiin vastasi kahdeksan vastaajaa. Vastaajista naisia oli
selvä enemmistö, 13 ja miehiä vain neljä. Nurmeksien Lipinlahdessa oli nuorten vas-
taajien täyttämää lomakkeita. Nuorin vastaajista oli 22-vuotias. Ilomantsin Kivilahden
vastaajat olivat iäkkäämpiä. Sieltä nuorin vastaaja oli 66-vuotias. Vanhin vastaajista
oli 70-vuotias, hänkin Kivilahdesta. Koko aineistoa tarkasteltaessa ikäjakauma oli
seuraavanlainen: 22. 30 -vuotiaita kaksi, 31. 40 -vuotiaita neljä, 41. 50 -vuotiaita yksi,
51. 60 -vuotiaita kolme sekä 61. 70 -vuotiaita seitsemän henkilöä.

Analysoin ja kuvailen kerättyä tilastoaineistoa SPSS tilasto-ohjelman avulla. Suunnit-
telin kyselylomakkeen sellaiseksi, että niihin saadut vastaukset olivat vaivattomasti
ajettavissa tilasto-ohjelmaan. Kuvailen saatuja vastauksia havainnollistavilla kaavioil-
la ja taulukoilla. Kyselylomakkeeni on asennemittari, sillä tutkin vastaajien kokemuk-
sia ja mielipidettä hankkeen vaikutuksista. Asteikko on järjestysasteikon tasoinen
muuttuja, jolle ei yleensä lasketa keskiarvoja. Mielipidemittauksissa käytetään kuiten-
kin usein keskiarvoja yleiskuvan antamiseen tutkittavista asioista. Silloin muuttujia
käsitellään välimatka-asteikollisina (Heikkilä 2002, 81.) Tämän opinnäytetyön kysely-
lomakkeessa vastaajat ilmoittavat mielipiteensä asteikolla 1. 4. Siinä luku yksi vastaa
arvoa "ei lainkaan" ja luku neljä arvoa "erittäin paljon". Muuttujia käsitellään siten täs-
sä opinnäytetyössä välimatka-asteikon tasoisina. Asteikko on pyritty tekemään sellai-
seksi, että lukujen 1. 4 selitteet ovat mahdollisimman tasavälisiä.

Opinnäytetyö pyrkii antamaan Kiertävä pysäkki -hankkeen vaikutuksista yleiskuvaa ja
keskittyä kuvaileviin tilastollisiin menetelmiin. Raportoinnissa on pyritty esittämään

tulokset havainnollisesti ja parhaiten tulosta selventävästi. Aineistoa kuvataan laske-
malla havaintojen frekvenssejä eli lukumääriä. Tuloksia on esitetty 112-päivän kyse-
lystä havainnollisuuden vuoksi myös prosentteina. Muuttujien arvojen tyypillistä suu-
ruutta on pyritty tutkimaan laskemalla moodeja eli jakaumassa useimmiten esiintyviä
havaintoarvoja sekä keskiarvoja. Myös havaintojen jakautumista keskiarvojen ympä-
rille on raportoitu.

län vaikutusta vastauksiin esitetään ristiintaulukoinnilla. Ristiintaulukoinnilla saadaan
selvitettyä kahden muuttuja yhteyttä (Heikkilä 2002, 210). Alkuperäisen suunnitelman
mukaan oli tarkoitus tutkia sukupuolen merkitystä vastauksiin. Kyselyyn vastasi kui-
tenkin vain neljä miestä. Luku on niin pieni, että sitä ei kannata tutkia tilastollisin me-
netelmin. län vaikutus vastaajien mielipiteisiin nousi tutkimusaineistosta esiin. Vasta-
ukset on jaettu iän mukaan kahteen ryhmään 22. 49 -vuotiaisiin sekä 50. 70 -
vuotiaisiin. Otannan jakaminen pienempiin osiin olisi huonontanut pienestä otannasta
tehtyjen päätelmien luotettavuutta.

3.3 Käsitteet ja aiemmat tutkimukset

Operationalisoinnilla tarkoitetaan sitä, että teoreettisille käsitteille muodostetaan em-
piirisesti mitattavia vastineita (Eskola & Suoranta 1998, 75). Tässä opinnäytetyössä
kysyttäessä tutkittavilta esimerkiksi sosiaalisesta pääomasta tiedusteltiin tutkittavilta
luottamuksesta, vuorovaikutuksesta ja vastavuoroisuudesta. Operationalisoiminen on
ihmistieteissä haasteellista. Teoreettisille käsitteille on vaikea antaa operationaalisia
määritelmiä. Tämä johtuu siitä, että teoreettisen käsitteen tarkka ala on hankala mää-
ritellä. Teoreettisen käsitteen ja sen operationaalisen vastinparin kohtaamattomuus-
den ongelma on kuitenkin hyväksyttävissä. Siihen on vain kiinnitettävä tarpeeksi
huomiota. (Eskola & Suoranta 1998, 76). Tässä opinnäytetyössä on ollut haastavaa
operationalisoida teoreettiset käsitteet osallisuus ja sosiokulttuurinen innostaminen,
sekä etenkin sosiaalinen pääoma. Pohtiessani kyselylomakkeen kysymyksiä olen
yrittänyt muuttaa käsitteet tutkimuskohteille läheisiksi.

Hyypä (2002, 54, 56) on korostanut, että sosiaalisen pääoman mittaaminen on vaikeaa. Sitä mittaavien mittareiden luotettavuutta ei ole kyetty takaamaan. Ilmonen (2005, 60) on pohtinut tässäkin opinnäytetyössä esiintyvän käsitteen, luottamuksen, operationalisointia. Hänen mukaansa luottamus tulee ymmärrettäväksi käytännössä vasta sitten kun kerromme, missä tilanteissa ja suhteissa luotamme johonkuhun. Suunnitellessani kyselylomaketta, olen pyrkinyt kysymään teoreettisia käsitteitä käytännön tilanteissa. Koska opinnäytetyöni yhtenä painopisteenä toimii turvallisuus ja turvallisuuden tunne, olen pyrkinyt kysymään käsitteitä myös turvallisuuden tunteeseen liittyen.

OECD on kehittänyt sosiaalisen pääoman mittaamiseen mittauskehikkoa. Se käsittää kolme perusulottuvuutta: osallistumisen, verkostot ja luottamuksen. (Alanen & Iisakka & Nieminen & Simpura 2005, 72; OECD 2002, 4) Sosiaalista pääomaa on mitattu ja kartoitettu paljon tilastollisesti. Tässä tutkimuksessa ei varsinaisesti mitata kyläläisten sosiaalista pääomaa, vaan keskitytään kyläläisten henkilökohtaisiin kokemuksiin ja tuntemuksiin sosiaalisesta pääomasta, yhteisöllisyydestä, sosiokulttuurisesta innostamisesta, osallistumisesta sekä turvallisuudentunteesta. OECD:n sosiaalisen pääoman mittaamisen mittakehikon pääteemat sekä tässä opinnäytetyössäni esitetty tietopohja ovat auttaneet minua operationalisoimaan käsitteen sosiaalinen pääoma.

Robert Putnamin tuotokset *Bowling alone* (2000) ja *Making Democracy Work* (1993), ovat olleet tärkeitä sekundäärilähteitä tämän opinnäytetyön tietopohjan sosiaalisen pääoman luvun laatimisessa. Samoin merkittäviä ovat olleet James Colemanin artikkeli *Social Capital in Creation of Human Capital* (1988) sekä teos *Foundations on Social Theory* (1990). Olen ottanut lähteekseni myös kolmannen alan suuren vaikuttajan Pierre Bourdieun (1986, 1995) kirjoituksia. Sosiaalista pääoma -käsitettä tutkiessani törmäsin näihin kolmeen alan suureen vaikuttajaan lähes kaikissa lähteissäni. Koska heidän samat kirjoituksensa toistuivat eri lähteissä usein, päädyin käyttämään heidän kirjoituksiaan toissijaisten lähteiden kautta. Lisäksi alkuperäisten lähteiden saaminen osoittautui hankalaksi näiden ja myös Miztalín ja Sztompkan teosten kohdalla. Olen kuitenkin ollut kriittinen myös toissijaisiin lähteisiin valitessani.

Suomalainen sosiokulttuurista innostamista tutkinut uranuurtaja Leena Kurjen artikkelit ja teokset olivat tärkeimmät oppaani luodessani teoreettista tietopohjaa sekä

sosiokulttuurisesta innostamisesta että osallisuudesta. Hänen kirjoituksistaan löysin myös näiden käsitteiden operationalisointiin tarvittavia käsitteitä. Osallisuudesta kirjoittamisessa ja käsitettä operationalisoitaessa on apunani ollut myös tutkija Anu Gretschelin artikkelit. Yhteisöllisyys käsitettä olen avannut pitkälti Lehtosen (1990) Yhteisö teoksen pohjalta.

3.4 Luotettavuus

Tutkimus on validi, kun se mittaa sitä, mitä sen oli tarkoituskin selvittää (Heikkilä 2002, 29). Tehdessäni tätä opinnäytetyötä, pyrin kaikissa sen vaiheissa keskittymään teemoihin sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys, sosiokulttuurinen innostaminen, osallisuus sekä turvallisuuden tunne. Nämä teemat operationalisoitiin kyselylomakkeeseen. Käytin tutkimusta tehdessäni paljon aikaa tutkimuskyselyn suunnitteluun, jotta se kattaisi hyvin asettamani tutkimuskysymykset. Kyselylomakkeen testasi viisi henkilöä.

Tutkimus on reliaabeli, kun sen tulokset ovat tarkkoja, eivät sattumanvaraisia. Reliaabeliuteen vaikuttaa lisäksi riittävän suuri otoskoko, joka edustaa hyvin perusjoukkoa. (Heikkilä 2002, 30.) Olen ottanut kyselyyni samantapaisia kysymyksiä, joihin vastaaminen hyvin poikkeavasti kertoisi, että tulokset eivät olisi reliaabeleita. Tällöin vastaaja ei ehkä olisi ymmärtänyt kysymystä tarkoittamallani tavalla tai hän ei ole halunnut vastata siihen niin. Lomakkeen kysymykset kyläläisten kokemana yhteenkuuluvuuden tunteen, yhteishengen ja kylän yhteisöllisyyden lisääntymisestä toimivat tarkastuskysymyksinä. Näihin kysymyksiin vastattiin hyvin samalla tavalla ja vastausten jakauma oli niissä normaali.

Ilomantsin Kivilahdelta tuli yhteensä 7 täytettyä lomaketta ja Nurmeksien Lipinlahdelta 10 täytettyä lomaketta. Otanta jäi pieneksi, mutta osallistujamääräin nähden kattaviksi. Kivilahdella 10 osallistujasta 7 palautti täytetyn lomakkeen. Lipinlahdella osallistujalistaan on kirjoittanut nimensä 31 henkilöä. Osallistujissa oli sekä nimelistan mukaan että paikalla olleen hankekoordinaattorin mukaan lapsiperheitä. Koska kysely oli suunnattu vain aikuisille, ovat myös Lipinlahden vastaukset kävijämäärään nähden kattavia. Hyvä vastausprosentti parantaa pienenkin otoksen luotettavuutta. Tark-

kaa vastausprosenttia on mahdotonta laskea, sillä nimelistassa olevien nimikirjoitusten mukaan ei voi päätellä kaikkien vastaajien alaikäisyyttä. Polvijärven, Rääkkylän Niemisen ja Juuan Nunnanlahdesta kerätty aineisto, jossa on vastauksia turvallisuuden kokemiseen liittyen, on laaja. Siihen vastasi yhteensä 50 tapahtumaan osallistunutta.

Tämän opinnäytetyön tulosten luotettavuutta vähentää pieneksi jäänyt otos. Vaikka otos onkin pieni, antaa se silti tietoa Kiertävä pysäkki -hankkeen tapahtumaan osallistuneiden mielipiteistä ja kokemuksista. Lisäksi koko tutkimusaineisto on koottu monesta eri tapahtumasta, joten tutkimus ei kerro vain yhden kylän tapahtumaan osallistuneiden kokemuksista ja mielipiteistä.

4 SOSIAALINEN PÄÄOMA

Käsitteenä sosiaalinen pääoma on monitahoinen. Pekka Kaunismaa (2000, 121) tiivistää sen seuraavasti: sosiaalinen pääoma on sosiaaliseen rakenteeseen kuuluva toimijoiden . yksilön, yhteisön tai yhteiskunnan . käytössä oleva suhteellisen pitkäkestoinen voimavara. Se rakentuu kolmesta eri osasta: sosiaalisesta verkostosta, toimijoiden keskinäisestä luottamuksesta sekä vastavuoroisuuden normeista. Huonosti toimivassa yhteisössä näitä kolmea komponenttia on vähän. Sen sijaan sellaiset sosiaaliset rakenteet, joista nämä kolme komponenttia löytyy, sisältävät runsaasti sosiaalista pääomaa.

Myös Ruuskanen määrittelee sosiaaliseen pääoman tarkoittavan sosiaalisen ympäristön tai sosiaalisten suhteiden ulottuvuuksia, joilla viitataan esimerkiksi sosiaalisiin verkostoihin, normeihin ja luottamukseen. Nämä edistävät yhteisön jäsenten välistä sosiaalista vuorovaikutusta ja toimintojen yhteensovittamista. Näin sosiaalinen pääoma tehostaa yksilöiden tavoitteiden toteutumista ja yhteisön hyvinvointia. (Ruuskanen 2002, 5.)

Käsitettä sosiaalinen pääoma määriteltäessä nousevat nimet Pierre Bourdieu, James Coleman ja Robert D. Putnam usein esille. Suurin ero eri määritelmissä liittyy siihen,

pidetäänkö sosiaalista pääomaa yksilön vai yhteisön ominaisuutena. (Iisakka & Alanen 2006, 8.)

Putnam (1993) esittää, että sosiaaliset verkostot ovat yksi sosiaalisen pääoman elementti. Hän jakaa verkostot horisontaaleihin ja vertikaalisiin tyypeihin. Horisontaaliset ovat jakaantuneet samanarvoisuudelle, statuksen ja vallan tasaiselle jakautumiselle; vertikaaliset ovat jakaantuneet epätasa-arvoisten toimijoiden hierarkia- ja riippuvuussuhteille. Horisontaalinen verkostotyyppi mahdollistaa sosiaalisen pääoman muiden muotojen kehittymisen ja ovat siten Putnamin mukaan hyviä verkostoja. Putnam korostaa, että kansalaisaktiiviset ryhmät järjestäytyvät todennäköisesti horisontaalisesti. (Kaunismaa 2000, 122. 123.)

Luottamus on sekä Putnamin (1993; 2000) että Colemanin (1990) mukaan sosiaalisen pääoman keskeinen käsite ja tukipilari. Se edesauttaa ihmisten yhteistoimintaa ja sosiaalisen vaihdon vastavuoroisuutta. (Ilmonen 2002, 136). Luottamuksella on merkitystä järjestöaktiivisuudessa. Kansalaisten aktiivisuus esimerkiksi hyväntekeväisyysjärjestöissä, urheiluseuroissa ja kotiseutuyhdistyksissä on omiaan yleistämään luottamusta. (Ilmonen & Jokinen 2002, 215.) Huomio on tässä opinnäytetyössä oleellinen. Jotta maaseudun asukkailla olisi luottamusta, tarvitaan yhteistä toimintaa. Toisaalta kylän yhteinen toiminta ja sen asukkaiden yhteydenpito toisiinsa synnyttää ja ylläpitää luottamusta.

Luottamus on käsitetty Misztalin (1996) mukaan yksilöiden, sosiaalisten suhteiden sekä sosiaalisen systeemin ominaisuutena. Luottamusta voi olla yksilöiden välillä tai suhteissamme yhteisöihin ja instituutioihin. Luottamukseen liittyy tunteita, elämyksiä, arvoja, yhteistyökykyä, tunnollisuutta, rehellisyyttä, lojaalisuutta, toivoa ja uskoa yhteiseen hyvään. (Ilmonen & Jokinen 2002, 12.)

Putnamin (2000) mukaan sosiaalisella pääomalla on merkittäviä hyvinvointipoliittisia vaikutuksia. Hänen mukaansa sosiaalinen pääoma tekee kollektiivisten ongelmien ratkaisun helpommaksi. Kun luotetaan järjestelmän toimivuuteen ja toisiin ihmisiin, on esimerkiksi yhteishyödykkeisiin liittyvien ongelmien ratkaisu helpompaa. Sosiaalinen pääoma on yhteisön toimintaa helpottava elementti. Kun ihmiset ovat paljon tekemisissä toistensa kanssa ja luottavat toisiinsa, helpottuu samalla myös sosiaalinen

vuorovaikutus. Sosiaalinen pääoma saa ihmiset oivaltamaan, että he ovat riippuvaisia toisistaan: osallistuvat ihmiset ottavat tekemisissään huomioon muita ja ovat empaattisia. Sosiaalisen pääoman avulla myös informaation kulku paranee ja se puolestaan tehostaa talouden toimivuutta ja auttaa toimijoita päämäärän saavuttamisessa. Putnam listaa vielä, että sosiaalisella pääomalla on psykologisia ja biologisia vaikutuksia: se parantaa ihmisten terveyttä ja elämänlaatua. (Ruuskanen 2002, 7.) Suomessa lääkäri ja Helsingin sekä Turun yliopiston dosentti Markku T. Hyypä on tutkinut työryhmänsä kanssa paljon sosiaalisen pääoman vaikutusta ihmisten hyvinvointiin (Hyypä 2002).

Coleman (1988) näkee sosiaalisen pääoman tuottavana resurssina, jonka tehtävänä on helpottaa toimijoiden tarkoituksellista toimintaa. Hän erottelee sosiaalisesta pääomasta oman muodon, vastavuoroisuuden velvoitteen. Tähän liittyy odotus ja luottamus. Kun auttaessa muita voi luottaa, että saa itsekin apua tulevaisuudessa, helpottuu sosiaalinen vuorovaikutus ja keskinäisten palvelusten tekeminen. Myös Coleman erottelee Putnamin tavoin informaation kulun omaksi sosiaalisen pääoman muodoksi. Sosiaaliset suhteet tarjoavat Colemanin mukaan väylän informaation kululle. Kun toimijoilla on yhteyksiä muihin ihmisiin, joilla on toimijan kannalta merkittävää tietoa, hän pystyy paremmin toteuttamaan tavoitteitaan. Colemanin määrittelee normit kolmanneksi sosiaalisen pääoman muodoksi. Hän pitää tärkeinä etenkin normeja, jotka edellyttävät luopumista lyhyen tähtäimen omasta edusta kollektiivisen edun nimissä, sillä ne ehkäisevät julkishyödykkeisiin liittyvää vapaamatkustamisen ongelmaa (Ruuskanen 2002, 10. 11; Ilmonen & Jokinen 2002, 19.) Putnam (1993) tähdentää normeista, että kysymyksessä ovat ensisijaisesti vastavuoroisuuden normit. Jos palveluksesta odotetaan vastapalvelusta joskus tulevaisuudessa, puhutaan yleistetystä normista. Sellainen antaa hyvät mahdollisuudet luottamuksen muodostumiselle, kommunikaatiolle ja sosiaalisten verkostojen toimimiselle. (Kaunismaa 2000, 124. 125.)

Bourdieuun mukaan sosiaalinen pääoma on resurssien summa, joka on yksilöllä tai ryhmällä sen perusteella, että toimijalla on luja verkosto enemmän tai vähemmän institutionalisoituneita keskinäisiä tuttavuus- ja arvostussuhteita (Bourdieu & Wacquant 1995, 149). Bourdieun (1986) määrittelyssä korostuu sosiaalisen pääoman konfliktiteoreettinen näkökulma. Hänen mukaansa sosiaalinen pääoma on väline yksilöi-

den välisessä kilvoittelussa oman aseman parantamiseksi. Sosiaalinen pääoma yhdessä taloudellisen ja kulttuurisen pääoman kanssa muodostavat ihmisille resurssin yhteiskunnan eri kentillä tapahtuvissa kamppailuissa ja erojen tekemisessä. (Iisakka & Alanen 2006, 9.)

Putnam (1993) pitää sosiaalista pääomaa yhteisön ominaisuutena. Hänen mukaansa se kuuluu kansalaisyhteiskuntaan, johon yhteistoiminnallisuus ja paikallisyhteisöt liittyvät. Sosiaalinen pääoma on yleiseen hyvään liittyvää ja luonteeltaan tuottavaa. Se ei voi Putnamin määritelmän mukaan olla yhteisöllisen luonteensa vuoksi kenenkään yksityisomaisuutta. (Iisakka & Alanen 2006, 8.) Putnamille sosiaalinen pääoma on siten julkinen hyödyke, mutta Bourdieulle (1986) siitä aiheutuvat edut jakautuvat epätasaisesti. Se liittyy jollekin sosiaalisen elämän alueelle tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään. Hänen mukaansa sosiaalinen pääoma ei myöskään koskaan ole täysin itsenäinen, vaan muodostuu erityisesti kulttuurisen pääoman kautta. (Iisakka & Alanen 2006, 9.) Colemanin (1988; 1990) määrittelyssä sosiaalinen pääoma on vaihtelevasti yksityishyödyke tai julkishyödyke. Yksityishyödykkeenä sen voi nähdä silloin kun sosiaalinen pääoma muodostuu yksilön käytettävissä olevista informaatioverkostoista ja vastavuoroisuuteen perustuvista palveluksista. Julkishyödykkeenä sen voi nähdä silloin, kun se koostuu yhteisön hyvinvointia edistävästä vapaamatkustamisesta ehkäisevistä normeista, sulkeutuneesta sosiaalisesta rakenteesta sekä sosiaaliseen rakenteeseen liittyvästä yleistyneestä luottamuksesta. (Ruuskanen 2002, 12.)

4.1 Luottamus

Kyselylomakkeessa kysyttiin, lisäkö Kiertävän pysäkin käyminen kylällä vastaajan mielestä luottamusta kylän tulevaisuuteen, vastaajan luottamusta siihen, että hän voi halutessaan asua omalla kylällään pitkään sekä lisäkö hankkeen käyminen kylällä luottamusta siihen, että muilta kyläläisiltä saa apua. Näihin kysymyksiin vastattiin, eniten ~~+~~ vähän ~~+~~ vaihtoehdolla. Vastaajista noin puolet vastasi niin. Lomakkeessa vastausvaihtoehdot ovat ~~ei lainkaan~~, ~~+~~ vähän ~~+~~, ~~+~~ paljon ~~+~~ ja ~~+~~ erittäin paljon ~~+~~. Siten ~~+~~ vähän ~~+~~ vastaukset eivät ole huonoin tulos vaikka se tekstissä kuulostaakin vähäiseltä tai pieneltä. ~~+~~ Vähän ~~+~~ vaihtoehto täytyy tässä opinnäytetyössä lukea arvoksi kaksi asteikolla

yhdestä neljään. Seuraavaksi eniten vastattiin ~~paljon~~+vaihtoehdolla. Kukaan ei valinnut ~~ei lainkaan~~+vastausvaihtoehtoa. Näiden vastausten jakaantuminen on esitetty kokonaisuudessaan taulukossa 1. Havaintojen keskiarvot on esitetty pylväskuviolla liitteessä 1.

TAULUKKO 1. Vastaajien kokemukset luottamuksen lisääntymisestä Kiertävä pysäkki -hankkeen käytyä kylällä

	ei lain- kaan	vähän	paljon	erittäin pal- jon
Luottamus kylän tulevaisuuteen lisääntyi	0	9	6	2
Luottamus siihen, että voi asua kylällä pitkään lisääntyi	0	8	7	2
Luottamus avun saamiseen muita kyläläisiltä lisääntyi	0	9	6	2
Luottamus pelastuslaitoksen tarjoamaan apuun lisääntyi	0	5	7	5
Luottamus omiin kykyihin hätätilanteissa lisääntyi	1	5	7	4

N=17

Vastaajien mielestä Kiertävä pysäkki -hanke lisäsi luottamusta kylän tulevaisuuteen, siihen, että vastaaja voi asua kylällä halutessaan pitkään sekä kyläläisten tarjoamaan apuun yleensäkin. Enemmistö vastasi näihin kysymyksiin ~~vähän~~+tai ~~paljon~~. Kaikkiin kolmeen kysymykseen vastasi kaksi vastaajaa ~~erittäin paljon~~.

Ilmonen (2005, 51) korostaa, että luottamus niin ihmisiin kuin instituutioihinkin viittaa samaan asiaan, tulevaisuuteen ja sen ennustettavuuteen. Toisin sanoen luottamus tekee tulevaisuudesta hallittavamman ja ymmärrettävämmän. Koska Kiertävä pysäkki -hankkeen toiminta liittyy arjen taitoihin kaikissa tilanteissa, on maaseudun asukkaiden käsitys tulevaisuuden ennustettavuudesta tai hallittavuudesta merkittävässä asemassa maaseudun elinvoimaisena pysymisessä. Ihmiset asuvat kotonaan maa-

seudulla herkemmin, mikäli he voivat luottaa asuinalueensa tulevaisuuteen ja omaan selviytymiseen siellä.

Kyselylomakkeessa kysyttiin vastaajilta heidän kokemustaan, siitä lisäsikö Kiertävä pysäkki heidän luottamustaan pelastuslaitoksen tarjoamaan apuun sekä vastaajan omiin kykyihin toimia hätätilanteissa. Molempiin kysymyksiin vastaajista seitsemän ilmoitti, että Kiertävä pysäkki -hankkeen käyminen kylällä lisää heidän luottamustaan pelastuslaitoksen tarjoamaan apuun sekä omiin kykyihin hätätilanteissa ~~paljon~~. Vastaajien luottamus pelastuslaitoksen tarjoamaan apuun poikkeaa muista vastauksista siinä, että havaintojen jakauma on symmetrinen. Eniten vastattiin ~~paljon~~ vaihtoehtolla ja ~~vähän~~ ja ~~erittäin paljon~~-vastauksiin vastattiin keskinäisessä vertailussa yhtä paljon. Viiden mielestä hanke lisäsi luottamusta pelastuslaitoksen apuun ~~erittäin paljon~~. Vain kaksi muuta kysymystä on saanut viisi ~~erittäin paljon~~-vastaus. Keskiarvoksi havainnot saavat luvun 3,00, mikä on jaettu toinen sija keskiarvovertailussa.

Kysymykseen, lisäsikö hanke luottamusta omiin kykyihin hätätilanteessa, saadaan keskiarvoksi 2,82, mikä on keskiarvovertailussa hyvä arvo. Vastausten mukaan luottamus lisääntyi hieman enemmän pelastuslaitoksen tarjoamaan apuun kuin omiin kykyihin hätätilanteessa. Keskiarvojen vertailussa pienessä otoksessa on huomioitava, että yksi poikkeava vastaus saattaa muuttaa keskiarvoa. Juuri tämän kysymyksen kohdalla on yksi ~~ei lainkaan~~-vastaus, joten tämä yksi vastaus pienentää keskiarvoa. Jos tämä poikkeava vastaus jätetään pois, saadaan keskiarvoksi 2,93.

Luottamuksen lisääntyminen sekä pelastuslaitoksen tarjoamaan apuun, että omiin kykyihin hätätilanteissa lisäävät turvallisuuden tunnetta. Nämä tulokset ovat huomioitettavia, sillä tässä opinnäytetyössä yksi tutkimuskysymyksistä on, kokevatko kyläläiset, että hanke lisäsi turvallisuuden tunnetta. Kiertävä pysäkki hanke tekee uudenlaista yhteistyötä Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen kanssa. Tämän tuloksen esiin tuleminen on merkittävää sekä hankkeelle että pelastuslaitokselle. Sisäasiainministeriön johtaman Sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteena on harvaan asuttujen alueiden turvallisuus. Turvallisuus on tekijä, joka edistää harvaan asuttujen alueiden elinvoimaa ja hyvinvointia. (Sisäasiainministeriö 2012). Tässä asiassa Kiertävä pysäkki hanke on onnistunut tavoitteessaan hyvin. Kyläläiset kokivat, että heidän

luottamuksensa pelastuslaitoksen apuun lisääntyi. Tähän vaikuttanee pelastuslaitoksen jalkautuminen konkreettisesti kyläläisten keskuuteen. Kyläläiset harjoittelivat yhdessä alkusammutusta, jossa pelastuslaitoksen edustajat olivat tehtävää ohjaamassa. Pelastuslaitos tuli lähemmäksi ja sen edustajat myös antoivat toiminnalleen kasvot. Pelastuslaitoksen konkreettinen jalkautuminen kylätapahtumiin vaikuttaa maaseudulla asuvien ihmisten turvallisuuden tunteen lisääntymiseen ja turvallisuuden tunne vaikuttaa puolestaan kylien elinvoimaan.

Ilmosen (2002, 155) mukaan yleistynyt luottamus auttaa ihmisiä suhtautumaan optimistisemmin institutionaaliseen sosiaaliseen ympäristöönsä. Hänen mukaansa on oletettavaa sen kytkeytyvän myös ihmisten lähipiiriin ja näkemykseen, että yhdessä tekemällä asioita voidaan muuttaa. Koska Kiertävä pysäkki on siis lisännyt ihmisten luottamusta edellä kerrottuihin asioihin, on se Ilmosen esittämän perusteella myös lisännyt ihmisten optimismia institutionaaliseen sosiaaliseen ympäristöönsä. Laajennan Ilmosen käsitystä tässä koskemaan ihmisten positiivista näkemystä omasta asuinseudustaan ja yleensä maaseudun tulevaisuudesta. Toisin sanoen kun Kiertävä pysäkki tuo kylälle pelastuslaitoksen ja ihmiset kokevat sitä kautta luottamuksen lisääntyvän avun saamiseen sekä omaan toimintaan hätätilanteessa, on hanke silloin lisännyt ihmisten uskoa maaseudulla asumiseen.

4.2 Vuorovaikutus ja vastavuoroisuus

Tutkimuslomakkeessa oli kolme kysymystä, joilla mitattiin Kiertävä pysäkki -hankkeen vaikutusta kyläläisten vuorovaikutukseen. Lomakkeessa kysyttiin lisääkö hankkeen käyminen kylällä vastaajan mielestä vuorovaikutusta kyläläisten keskuudessa, helpottaako se yhteydenottoa muihin kyläläisiin ja lisääkö se tiedonkulkua kylässä. Kysymykset ovat tarkoituksellisesti preesens-muodossa, sillä niillä haluttiin korostaa sitä, että hankkeen käyminen mahdollisesti saa vielä itse tapahtuman jälkeinkin aikaan kyseisiä toimintoja. Eli hanke olisi silloin ollut kyseisten toimintojen alullepanija tai pikemminkin vahvistaja. Tosin vastauksista on mahdotonta tietää, ovatko vastaajat ottaneet huomioon viittauksen tulevaisuuteen vai pohtivatko he vastatessaan vuorovaikutusta itse tapahtumassa. Tästä huolimatta vastaukset kertovat hankkeen järjestämän tapahtuman vaikutuksia vuorovaikutukseen ja vastavuoroisu-

teen kyläläisten keskuudessa. Vastaukset *«vähän»* ja *«paljon»* olivat yleisimmät. Kysymykseen helpottaako hankkeen käyminen kylällä yhteydenottoa muihin kyläläisiin vastasi molempiin kahdeksan vastaajaa *«vähän»* ja *«paljon»* vaihtoehdoilla. Vastauksen tarkat jakaumat on esitetty taulukossa 2 ja keskiarvot löytyvät liitteestä 1.

Sosiaalista vuorovaikutusta lisää vuorovaikutuksen määrä ja laatu. Jos yhteisössä ei ole vuorovaikutusta, ei oleellinen tieto välity ihmisten kesken. Myös vastavuoroisuuden kokeminen on merkittävässä asemassa sosiaalisen pääoman vahvistumisessa. (Hjerppe 2005, 122.) Tässä tutkielmassa ei keskitytä vuorovaikutuksen laatuun vaan kysytään, lisääntyykö se. Kyselyssä saatujen tulosten mukaan Kiertävä pysäkki -hanke vaikutti kyläläisten vuorovaikutuksen ja vastavuoroisuuden lisääntymiseen sekä Lipinlahden että Kivilahden kylillä.

TAULUKKO 2. Vastaajien kokemukset vuorovaikutuksen ja vastavuoroisuuden lisääntymisestä Kiertävä pysäkki -hankkeen käytyä kylällä

	ei lain- kaan	vähän	paljon	erittäin paljon
Vuorovaikutus lisääntyy	1	6	7	3
Yhteydenotto muihin kyläläisiin helpottuu	0	8	8	1
Tiedonkulku lisääntyy	1	8	6	2
Vastavuoroisuus auttamisessa lisääntyy	0	6	10	1

N=17

Peräti 10 vastaajista, oli sitä mieltä, että vastavuoroisuus auttamisessa lisääntyy *«paljon»*. Kuuden mielestä hanke vaikuttaa sen lisääntymiseen *«vähän»*. Tämä lomakkeen kysymys on lähellä jo aiemmin käsiteltyä kysymystä, lisääkö hankkeen käyminen kylällä luottamusta siihen, että muilta kyläläisiltä saa apua. Tulokset ovat samansuuntaiset, mutta vastaajien mielestä vastavuoroisuus auttamisessa lisääntyy *«paljon»* useamman mielestä kuin luottamus lisääntyi avun saamiseen kyläläisiltä.

Sztompka (1999) kirjoittaa sosiaalisen verkoston halukkuudesta auttaa muita akuuteissa ongelmissa. Mitä suurempi luottamus on, sitä valmiimpia ja halukkaampia verkoston jäsenet ovat auttamaan toisiaan. Halukkuus ja valmius kertovat sosiaalisen verkoston luottamuksen asteesta. (Ilmonen 2005, 49. 50.) Kysymykset, lisäkö hanke vastaajan luottamusta avun saamiseen kyläläisiltä ja lisääkö hanke vastavuoroisuutta auttamisessa ovat siten oleellisia.

Tutkimusaineistosta tutkittiin, onko iällä vaikutusta vastauksiin. Yli 50 -vuotiaat vastasivat kyselyn kysymyksiin hieman nuorempaa ikäryhmää myönteisemmin. Erot ovat pienet. Esimerkkinä ikäryhmien vastausten pienistä eroista 22. 49 -vuotiaiden ja 50. 70 -vuotiaiden vastausten välillä esitetään taulukossa 3. Siinä vertaillaan ikäryhmien vastauksia kysymykseen, lisääkö Kiertävä pysäkki hanke vuorovaikutusta kyläläisten keskuudessa. Tulokset on esitetty suhteellisina jakaumina prosenteissa niin, että ne ovat suoraan vertailukelpoisia. Lukema on siis vastausten prosenttiosuus omassa ikäryhmässä, ei koko otoksessa. Tässä vertailussa vastaajat on jaettu vain kahteen ikäryhmään, sillä pienestä otoksesta useaan ikäryhmään tulisi hyvin vähän vastauksia.

TAULUKKO 3. Luottamuksen lisääntyminen omiin kykyihin hätätilanteissa ikäryhmissä 22. 49 -vuotiaat sekä 50. 70 -vuotiaat

	22-49 v.	50-70 v.
Ei lainkaan	0%	10%
Vähän	43%	20%
Paljon	43%	40%
Erittäin paljon	14%	30%
Yhteensä	100%	100%
n	7	10

N=17

4.3 Sosiaalisen pääoman synty

Sosiaalisen pääoman syntymekanismia tunnetaan huonosti. Suhteiden vastavuoroisuuden laatu vaikuttaa merkittävästi yksilön luottamuksen syntyyn. Henkilöiden luottamus vahvistuu jos toinen osapuoli osoittautuu luottamuksen arvoiseksi. Sama ilmiö pätee myös ryhmä- ja yhteiskuntatasolla. Sosiaalista pääomaa lisää vuorovaikutuksen määrä ja laatu. Liian vähäinen vuorovaikutus tarkoittaa, että oleellinen tieto ei kulje ihmisten kesken. Liiallinen vuorovaikutus voi puolestaan haitata toimintaa. Laadulla tarkoitetaan sitä, miten toinen osapuoli koetaan: ollaanko ystävällisissä vai vihamielisissä suhteissa, ollaanko kilpailijoita vai yhteistyökumppaneita. (Hjerppe 2005, 121. 122.)

Tämän opinnäytetyön alussa määriteltiin muun muassa Putnamia, Colemania ja Bourdieuta mukaillen sosiaalisen pääoman osatekijöiksi luottamus, vuorovaikutus sekä vastavuoroisuus. Voidaan siis perustellusti sanoa, että koska Kiertävä pysäkki lisää käymillään kylillä luottamusta, vuorovaikutusta ja vastavuoroisuutta, synnyttää se siellä sosiaalista pääomaa. Sosiaalisen pääoman mittaaminen on haasteellista, samoin kuin sen lisääntymisen tai syntyminen mittaaminen. Lukuihin perustuvaa arviota on mahdotonta antaa. Tämä työ kykenee vastaamaan kysymykseen esittämällä tapahtumiin osallistuneiden omaa arviointia luottamuksen, vuorovaikutuksen ja vastavuoroisuuden lisääntymisestä asteikolla 1 \rightarrow ei lainkaan \rightarrow 4 \rightarrow erittäin paljon \rightarrow .

Voiko sosiaalisen pääoman synnystä tehdä päätelmiä, kun Kiertävä pysäkki käy kylällä pääsääntöisesti vain kerran? Voiko yksi tapahtuma vaikuttaa kylän sosiaalisen pääoman syntyyn? Hyyryläinen ja Rannikko (2000, 191) ovat tutkineet maaseudun paikallisyhteisöjä ja sosiaalista pääomaa. He tulivat siihen tulokseen, että sosiaalinen pääoma ei ole pysyvä ja staattinen suure vaan jatkuvasti muuttuva ja elävä. Sosiaalista pääomaa tarvitsee uusintamista ja uudistamista. Siksi näiden tutkijoiden mukaan luova aloitteellisuus ja uusissa yhteistyöasetelmissä muodostuvat käytännön sidokset ovat sosiaalisen pääoman rakentumisen kannalta merkittäviä. Käydessään kylällä hanke toimii yhteistyössä kylän yhteisöjen, järjestöjen ja pelastuslaitoksen kanssa. Yhteisten toimintojen järjestämien vahvistaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Tämä tukee johtopäätöstä, että Kiertävän pysäkki voi tuottaa kyläyhteisössä sosiaalista

pääomaa. Lisäksi se voi antaa alkusysäystä tai tukea kyläyhteisön muuhun toimintaan ja olla edelleen sitä kautta synnyttämässä sosiaalista pääomaa.

Möttösen (2002,124) mukaan puhuttaessa sosiaalisen pääoman synnystä voimakkaan luottamuksen ohella kommunikaation tulisi olla avointa. Hän summaa, että vain sellainen toiminta, joka perustuu avoimeen kommunikaatioon, keskinäiseen luottamukseen ja vilkkaaseen vuorovaikutukseen, voi lisätä sosiaalista pääomaa. Sosiaalinen pääoma tarvitsee Möttösen mukaan syntyäkseen vilkasta vuorovaikutusta. Yksi hankkeen tapahtuma ei liene riittävä täyttämään Möttösen esittämää vilkkaan vuorovaikutuksen kriteeriä. Mutta tapahtuma voi olla osa vilkasta vuorovaikutusta ja voi olla merkittävässä asemassa synnyttämään kylään vuorovaikutusta ja luottamusta.

Lehdon (2000, 186) mukaan sosiaalisesta pääomasta olisi pidettävä hyvää huolta, jotta se ei kuluisi ja luottamus ei häviäisi. Olennaista on säännöllinen ja uudistuva huolenpito. Se tarkoittaa sosiaalisen pääoman muodostumisen kannalta verkoston jatkuvaa yhteistyötä ja luottamuksen rakentamista. Lehto (2000, 187) kirjoittaa myös jatkuvuuden ongelmasta: lyhytaikaiset, muutaman vuoden pituiset hankkeet olisi nähtävä osana pitkäjänteistä kehitystyötä. Hänen mukaansa hanketoiminta tulisi suhteuttaa laajaan tulevaisuuteen suuntaavaan maaseudun kehitystyöhön. Tässä opinnäytetyössä tutkittiin myös sitä, innostaako hanke kyläläisiä toimimaan oman kylän eduksi. Otin tämän näkökulman mukaan siksi, että halusin korostaa hankkeen luomia mahdollisuuksia kylillä. Kyläyhdistysten olisi jatkuvasti oltava aktiivisia ja kehittää itse kylää, jotta elinvoimaisuus säilyisi. Juuri tämä tulevaisuuteen ja kylän mahdollisuuksiin liittyvä näkökulma puoltaa sitä, että tässä tutkielmassa tutkitaan sosiaalisen pääoman syntyä vaikka kyseessä onkin hankkeen yksittäinen käyminen kylällä.

5 YHTEISÖLLISYYS

Käsitteellä yhteisöllisyys on monia ulottuvuuksia. Kysymys on pelkistetysti esitettynä siitä, kokevatko ihmiset yhteenkuuluvuutta ja mikä on keskeinen yhdistävä tekijä. Arkisessa kielenkäytössämme yhteisöllisyydellä viitataan vahvaan yhteenkuuluvuuden tunteeseen. (Saastamoinen 2009, 41, 43.) Yhteisön jäsenillä on jotain yhteistä. Yh-

teisöt ovat vuorovaikutusta rakentavia toimintajärjestelmiä. Ne säännönmukaistavat vuorovaikutusta ja vuorovaikutustilanteita sekä tuottavat niille kokemuksellista merkitystä. (Lehtonen 1990, 23, 31.)

Lehtonen (1990, 23. 25) jaottelee kaksi yhteisyyden kehityssuuntaa, jotka vahvistavat toisiaan: toiminnallisen yhteisön sekä symbolisen yhteisyyden. Toiminnallinen yhteisö voi syntyä kun jäsenten ryhmäidentiteetti muodostuu konkreettisen toiminnan seurauksena. Ihmisten toiminta on yhteisöllistä silloin kun vuorovaikutukseen osallistuu toimijana ryhmä, johon ulkopuoliset ryhmän jäsenet tai ulkopuoliset ryhmät voivat olla vuorovaikutuksessa. Yhteisöllisyys viittaa sosiaalisen vuorovaikutuksen tapaan, ominaisuuteen sekä toimintaperiaatteeseen. Symbolinen yhteisyys syntyy puolestaan yhteisestä aatteesta. Se esiintyy jaettuina uskomuksina, tunteina ja subjektiivisina kokemuksina. Symbolinen yhteisyys voidaan nähdä ryhmäidentiteettiä vahvistavana tietoisuusmuotona. (Lehtonen 1990, 26. 27.)

Hyypän mukaan (2002, 25) yhteisöllisyys voi perustua paikallisuuteen tai ominaisuuteen, joka ylittää rajat. Esimerkkejä tällaisesta ovat muun muassa rotu, uskonto, kieli tai harrastus. Myös Saastamoisen mukaan yhteisöllisyydellä on perinteisesti tarkoitettu johonkin paikkaan tai alueelle sijoittuvaa jatkuvaa vuorovaikutteista elämänmuotoa ja paikalliskulttuuria. Paikallisuus on usealle keskeinen yhteisöllisyyskokemuksen määrittäjä. Kokemukset paikasta ja paikallisuudesta määrittelevät suhdettamme muihin ihmisiin ja identiteettiämme sekä synnyttävät muistoja. Ihmiset mieltävät kokemuksen yhteisöllisyydestä kuulumiseen johonkin paikkaan, sen ihmisiin ja elämänmuotoon. (Saastamoinen 2009, 41, 43.)

Alueellinen yhteisyys voi ilmetä Lehtosen (1990, 23) mukaan joko vuorovaikutuksena tai symbolisena yhteenkuuluvuutena. Lehtosen (1990, 218. 219) mukaan alueellisuus on yhteisön ulkoinen tuntomerkki. Yhteisö on silloin seurausta sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, ei tilaan sijoittumisesta. Hänen mukaansa asuinpaikkaan liittyvä yhteenkuuluvuuden tunne voi olla korkeaa ja syvällisintäkin yhteisöllisyyden kokemista. Tällöin ei Lehtosen mukaan ole kysymyksessä yhteisöllisyys vaan symbolinen yhteisyys. Toisaalta Lehtosenkin mukaan paikallisuus on aina toiminnallisen yhteisön alkumuoto ja tässä mielessä sen välttämätön edellytys.

5.1 Kiertävä pysäkki kokoaa kyläläiset yhteen

Lehtosen mukaan symbolinen yhteisyys yltää yhteisöllisyyteen, mikäli siinä on vuorovaikutusta ja toimintaa. Ilman vuorovaikutusta ryhmän tietoisuus ja tunteet riittävät ylläpitämään symbolista yhteyttä. (Lehtonen 1990, 24). Kyläyhteisöjen yhteisöllisyys tarvitsisi siten Lehtosen mukaan vuorovaikutusta ja toimintaa. Tässä opinnäytetyössä on raportoitu, että Kiertävä pysäkki lisäsi kyläläisten mielestä vuorovaikutusta sekä helpotti yhteydenottoa muihin kyläläisiin. Kiertävä pysäkki toi kylälle toimintaa, ker-
ran. On kyläyhteisöstä kiinni, järjestääkö se toimintaa, joka ylläpitää tai lisää yhteisöllisyyttä. Siten Kiertävä pysäkki luo puitteita kylän yhteisöllisyyden syntyyn ja voi syn-
nyttää sitä jo itse tapahtumassa.

Kiertävä pysäkki -hanke kokoaa kyläläiset yhteen. Hankkeen järjestämässä tapahtumassa kyläläiset saavat yhdessä opetella ja harjoitella turvallisuuteen ja terveyteen liittyviä asioita. Kiertävä pysäkki myös kokoaa kyläläiset yhteen tapaamaan toisiaan ja viettämään aikaa yhdessä. Kyselylomakkeessa oli yhteisöllisyyden kokemisesta yhteensä kolme kysymystä: lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylällä kyläläisten mielestä yhteenkuuluvuuden tunnetta, yhteishenkeä ja kyläläisten yhteisöllisyyttä. Kysymykset ovat tarkoituksella samansisältöiset ja toimivat tarkastuskysymyksinä. Jos tuloksissa olisi näiden kolmen kysymysten välillä suurta hajontaa, se kertoisi siitä, että kysymyksiä ei olisi ymmärretty oikein.

Keskiarvoja tarkasteltaessa, erot ovat pienet. Asteikolla 1. 4, vastaajat ilmoittivat keskiarvoisesti hankkeen lisäävän yhteenkuuluvuuden tunnetta arvolla 3.06, lisäävän yhteishenkeä arvolla 2,82 ja lisäävän yhteisöllisyyttä arvolla 3.00. Yhteenkuuluvuuden tunteen lisääntyminen arvolla 3.06 on koko kyselyn suurin tulos. Jaettua toista sijaa pitävät yhteisöllisyyden lisääntyminen sekä luottamus pelastuslaitoksen tarjoamaan apuun hätätilanteissa.

Vastaajien mielestä hanke lisäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta useimman, kahdeksan vastaajan, mielestä +paljon+. Vastausvaihtoehtoja +erittäin paljon+ tuli viisi. Yhtä monta +erittäin paljon+-vastausta sai tämän kysymyksen lisäksi vain kysymykset, lisääkö hankkeen käyminen luottamusta pelastuslaitoksen apuun sekä lisääkö se yhteisöllisyyttä. +Vähän+ vastauksia tuli neljä. Jakauma on normaali. Myös kysymyksessä,

lisääkö hanke yhteishenkeä ~~paljon~~+vastauksia tuli kahdeksan. Yhteisöllisyyttä kysyttäessä vastaukset jakautuvat symmetrisesti, niin, että ~~paljon~~+vastauksia on eniten, seitsemän, ja ~~erittäin paljon~~+ sekä ~~vähän~~+ vastauksia saman verran. Vastausten jakaumat näkyvät taulukossa 4.

TAULUKKO 4. Vastaajien kokemukset yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisääntymisestä Kiertävä pysäkki -hankkeen käytyä kylällä

	ei lain- kaan	vähän	paljon	erittäin paljon	tyhjä vastaus
Yhteenkuuluvuuden tunne lisääntyy	0	4	8	5	0
Kylän yhteishenki lisääntyy	0	6	8	3	0
Yhteisöllisyys lisääntyy	0	5	7	5	0
Vastaajan hyvinvointi lisääntyy	0	6	8	2	1

N=17

Myös avoimissa kysymyksissä nousi yhteisöllisyysteema esille. Avoimiin kysymyksiin vastattiin muun muassa näin:

+Herätti paljon ajatuksia, myönteisenä asiana kunnan työntekijät. Kertoivat saaneen työhön liittyen positiivista tietoa. Kylän asukkaille erittäin merkittävä tapahtuma. Tapahtuma virittelee yhteisöllisyyteen vastuuseen ja lähimmäisistä huolehtimiseen.+

+Yhteenkuuluvuutta!+

+Vaihtelua arkeen.+

+Saisi varmaan paljonkin jos mahdollisimman monet osallistuisivat. Naapuri- kyliltä mahtuisivat ehkä myös jos liikkeelle lähtevät.+

+Yhteisöllisyys, kesämökkiläiset . kyläläiset yhteistyö ja vuorovaikutus lisääntyy.+

Tästä viimeisestä vastauksesta löytyy seikka, jolla on vaikutusta maaseudun kylien elinvoimaisuuteen. Kesämökkiläiset ja koko vuoden vapaa-ajan asunnoillaan oleskelevat vaikuttavat kylän elinvoimaisuuteen. Kiertävälle pysäkillä he ovat samalla tavalla kohdejoukkoa kuin itse kyläläisetkin. Turvallisuusasioita opetetaan myös heille ja esimerkiksi loma-asunnon koordinaatit neuvotaan ottamaan selvälle, sillä ne helpottavat pelastuslaitoksen tuloa paikalle.

Kahdessa viimeisessä vastauksessa vastaajalla on hyvin avoin näkökulma. Sekä mökkiläiset että naapurin kylän asukkaat otettaisiin mielellään tapahtumaan ja yhteisöön osallisiksi. Viimeisessä vastauksessa kerrotaan kesämökkiläisten ja kyläläisten yhteistyön lisääntymisestä. Kiertävän pysäkin järjestämällä tämänkaltaisilla tapahtumilla on varmasti merkitystä heidän vuorovaikutuksensa lisääntymisessä. Tapahtuma tarjoaa toiminnallisen tilaisuuden, jossa sekä kyläläiset että vapaa-ajan asunnollaan aikaansa kylässä viettävät voivat kokea ja käsitellä kaikille tärkeitä asioista ja samalla tutustua tai viettää aikaa yhdessä jo entuudestaan tuttujen kanssa. Tapahtumat ovat siten lisäämässä yhteisöllisyyttä myös vapaa-ajan asunnoillaan käyvien ja kyläläisten kesken.

Tutkimuslomakkeessa on kysymys, lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylällä vastaajan hyvinvointia. Enemmistön mielestä hanke tekee sitä *+paljon+* ja seuraavaksi eniten vastattiin *+vähän+*. Vastausten tarkka jakauma esitetään taulukossa 4. Hyypä (2002, 60, 187) on tutkinut sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden vaikutusta ihmisten terveyteen. Hän huomioi muun muassa, että epäluottamus heikentää merkittävästi terveyttä ja yhteisöllinen osallistuminen lisää hyvinvointia

5.2 Turvallinen yhteisö

Tässä opinnäytetyössä puhuttaessa turvallisuudesta käsitteellä tarkoitetaan kahta asiaa. Sillä tarkoitetaan sekä turvallisuutta, joka liittyy esimerkiksi paloturvallisuuteen

ja esteettömyyteen että sisäistä turvallisuutta, jolla tarkoitetaan yhteiskunnan tilaa, jossa voidaan elää ilman pelkoa ja turvattomuutta. Sisäinen turvallisuus syntyy monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Sitä edistävät muun muassa turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö ja avun saaminen hätätilanteessa sekä varmuus siitä. Myös varautuminen suuronnettomuuksiin ja normaaliolojen häiriötilanteisiin ovat osa sisäistä turvallisuutta. (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2008, 5)

Kiertävän pysäkin tapahtumissa on mahdollisuus harjoitella elvytystä ja alkusammutusta yhdessä muiden kyläläisten kanssa. Nämä asiat saattavat herättää osallistujissa voimakkaitakin tunteita, etenkin jos osallistujat ovat olleet aiemmin mukana tilanteessa, jossa on esimerkiksi elvytetty läheistä ihmistä. Tutkittavilta kysyttiin, kokivatko he saavansa tukea kyläyhteisöltä tapahtumassa kun turvallisuusasioita käsiteltiin ja oliko heille merkitystä sille, että asioita opeteltiin yhdessä.

Kysymykseen, kokiko vastaaja saavansa tukea yhteisöltä tapahtumassa vastausten keskiarvoksi tuli koko tutkimuksen pienin keskiarvo, 2,38. Luku jää pieneksi, sillä kaksi vastaajista vastasi ~~ei~~ lainkaan+. Suhteellisen moni, seitsemän henkilöä ilmoitti saaneensa tukea ~~vähän~~+. Kuitenkin kuusi vastaajaa koki saaneensa tukea ~~paljon~~+

Yhdessä opettelemista koettiin merkittäväksi. Kahdeksan vastaajan mielestä sillä oli ~~paljon~~+merkitystä, viiden mielestä ~~vähän~~+ja kolmen mielestä ~~erittäin paljon~~+. Tulos on kannustava, sillä hankkeen tavoitteena on yhdessä oppiminen ja osallistumalla oppiminen. Taulukko 5 erittelee tarkat vastausten jakaumat yhteisöllisyyteen ja turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä.

Kyselytutkimukseni mukaan Kiertävä pysäkki lisää kyläläisten yhteisöllisyyttä. Veikko Pentin (2003, 11) mukaan turvallisessa yhteisössä yksilö kokee itsensä turvatuksi. Tämä puolestaan lujittaa yhteisön turvallisuutta. Eli yhteisö voi siten luoda turvaa. Lisätessään kylällä yhteisöllisyyttä Kiertävä pysäkki -hanke tuo kylälle myös yhteisön luomaa turvaa. Turvallisuus ja turvattomuus liittyvät myös sosiaaliseen pääomaan, etenkin luottamukseen. Hyypän (2002, 192) mukaan turvattomuus on suurin keskinäisen luottamuksen kehittymisen este aikuisilla ihmisillä.

Kyselyssä oli myös yleinen kysymys, lisäsikö Kiertävän pysäkin käyminen kylällä vastaajan turvallisuudentunnetta. Vastanneista suurimman osan, yhdeksän, mielestä, hanke teki sitä **+**vähän**+**, mutta viiden mielestä **+**paljon**+** ja kolmen mielestä **+**erittäin paljon**+**.

TAULUKKO 5. Vastaajien kokemukset yhteisön tuesta ja turvallisuuden tunteesta

	ei lain- kaan	vähän	paljon	erittäin paljon	puuttuva vastaus
Vastaaja sai yhteisön tukea turvallisuusasioiden käsitte- lyssä	2	7	6	1	1
Yhdessä opetteleminen oli merkittävää	0	5	8	3	1
Vastaajan turvallisuuden tunne lisääntyi	0	9	5	3	0

N=17

Myös helmikuussa järjestetyssä 112-päivän tapahtumassa tehdyssä kyselyssä kysyttiin tapahtumaan osallistujilta, lisäsikö tapahtumassa saatu tieto vastaajan tunnetta turvallisuudesta. Yli puolet vastaajista, 56 %, vastasi tapahtumassa saadun tiedon lisänneen turvallisuuden tunnetta **+**paljon**+**. Samalla kysyttiin saivatko tapahtumaan osallistuneet tietoa turvallisuuteen, esteettömyyteen ja itsestä huolenpitämiseen. Vastaajista 48 % ilmoitti, että tapahtuma lisäsi osaamista turvallisuusasioissa **+**paljon**+**. 58 % ilmoitti, että tapahtuma lisäsi vastaajan tietoja esteettömästä asumisesta **+**paljon**+**. Peräti 60 % vastaajista oli sitä mieltä, että tapahtuma lisäsi tietoja itsestä huolenpitämisestä **+**paljon**+**.

Noin puolet vastaajista koki, että tapahtuma lisäsi tunnetta turvallisuudesta, osaamis- ta turvallisuusasioissa, tietoa esteettömästä asumisesta sekä itsestä huolenpitämisestä. Näihin kysymyksiin tuli **+**vähän**+**-vastauksia enemmän kuin **+**erittäin paljon**+**-vastauksia. Vain yksi viidestäkymmenestä vastaajasta koki, että tapahtuma ei lisännyt kysyttyjä asioita lainkaan. Taulukossa 6 on esitetty vastausten jakaumat. Tulokset on esitetty myös pylväskuviona liitteessä 2.

Turvallisuuden tunteen lisääntymiseen vaikuttaa varmasti se, että osallistujat saavat tietoja ja taitoja terveyteen, esteettömyyteen ja turvallisuuteen liittyvissä asioissa. He saavat tietoja onnettomuuksiin varautumisesta ja ennaltaehkäisemisestä. Tapahtumassa opastetaan paloturvallisuuteen ja neuvotaan kodin muuttamista esteettömämmäksi pienillä ja isoilla muutoksilla. Myös terveydestä ja itsestä huolehtimisesta puhutaan ja voidaan tehdä terveystmittauksia. Tapahtumissa lisätään halukkaiden ihmisten puhelimiin ICE-koodi läheisten numerotietoihin. ICE-koodi helpottaa pelastustyötä tekeviä löytämään lähiomaisen onnettomuuden sattuessa. Osallistujille myös etsitään oman kodin tai esimerkiksi kesämökin, tarkat koordinaatit ja ne neuvotaan laittamaan kotiin tai mökille näkyvälle paikalle. Jos pelastusapua joudutaan pyytämään, löytää pelastuslaitos paikan harvaan asutulta alueelta helpommin. Tämä kaikki opettelu tehdään yhdessä, turvallisesti yhteisössä.

112-päivän tapahtuman kyselyssä kysyttiin, aikooko osallistuja parantaa tapahtuman innoittamana kotinsa paloturvallisuutta, esteettömyyttä ja innostiko tapahtuma pitämään parempaa huolta itsestä. Vastaajista 86 % ilmoitti aikovansa parantaa kodin paloturvallisuutta ja 80 % kotinsa esteettömyyttä. Jopa 96 % ilmoitti, että aikoo tapahtuman innoittamana pitää itsestään parempaa huolta. Näiden tulosten perusteella Kiertävä pysäkki täyttää hyvin tavoitteensa.

TAULUKKO 6. 112-päivän tapahtumaan osallistuneiden kokemuksia

	ei lain- kaan	vähän	paljon	erittäin paljon	tyhjä vas- taus
Tapahtuma lisäsi tunnet- ta turvallisuudesta	-	17 34%	28 56%	5 10%	-
Tapahtuma lisäsi osaa- mista turvallisuusasioissa	-	22 44%	24 48%	2 4%	2 4%
Tapahtuma lisäsi tietoja esteettömästä asumi- sesta	1 2%	16 32%	29 58%	4 8%	-
Tapahtuma lisäsi tietoja itsestä huolenpitämisestä	-	17 34%	30 60%	2 4%	1 2%

N=50

Kiertävän pysäkin yksi tavoite on lisätä maaseudun asukkaiden turvallista ja esteettöntä asumista. Turvallisuuden tunne ja mahdollisuus asua esteettömästi vaikuttavat ihmisten mahdollisuuksiin asua maaseudulla ja maaseudun elinvoimaisuuteen. Tutkimusten tulosten mukaan hankkeeseen osallistuneet kokivat turvallisuuden tunteen lisääntyneen kylällä. Se saavuttaa tavoitteensa tietojen ja taitojen jakamisesta paloturvallisuudesta, esteettömästä asumisesta ja omasta terveydestä huolehtimisesta.

Tutkimuslomakkeen avoimista kysymyksistä, mitä sekä vastaaja että kylä saa Kiertävän pysäkin toiminnasta, nousee esille turvallisuuden kokemiseen liittyviä asioita. Kysymykseen vastattiin muun muassa näin:

+Intoa eri toimenpiteistä (sammuks, elvytys), sekä mahdollisuuden mitata vp:een (verenpaineen) ja verensokerin.+

+Verensokerin mittaus oli hyvä.+

+Ensiaputaitojen päivitys.+

+Oppia arkielämään.+

+Sain uutta oppia ja kertausta entisiin oppeihin turvallisuuteen liittyen.+

+Oppia arkielämään+ tarkoittanee oppia elvytystaidoista, paloturvallisuudesta, esteettömyydestä tai omasta terveydestä, sillä ne ovat Kiertävä pysäkki -hankkeen aiheet.

Aiemmassa luvussa kerroin jo vastauksesta, jossa vastaaja kertoi, että *+Yhteisöllisyys, kesämökkiläiset . kyläläiset yhteistyö ja vuorovaikutus lisääntyy.+* Tässä vastauksessa korostuu myös turvallisuusteema. Kun vuorovaikutus lisääntyy kyläläisten ja vapaa-ajan asunnoissa olevien kanssa, lisää se varmasti molempien turvallisuuden tunnetta. Kyläläiset tuntevat vapaa-ajan asunnoilla eläviä ja voivat tutustuttuaan luottaa heihin helpommin kuin tuntemattomiin. Mökkiläiset tutustuvat kyläläisiin ja saavat sitä kautta turvaa siihen, että hätätilanteessa on kylällä joku, jolta pyytää apua. Vapaa-ajan asunnon omistaja pitää myös mökkiään osan ajasta tyhjänä. Jos hän tuntee kyläläisiä voi mökin jättäminen yksin ilman valvontaa olla turvallisemman tuntuista kun ympärillä asuu tuttuja ihmisiä.

6 SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN

Sosiokulttuurinen innostaminen . animation socioculturelle . syntyi Ranskassa toisen maailmansodan jälkeen. Ammattina sosiokulttuurinen innostaminen kehittyi 1960-luvulla, jolloin myös Unesco otti käsitteen omakseen. Suomeen käsite on tullut myöhemmin, mutta on täälläkin jo laajalle levinnyt. Sosiokulttuurinen innostaminen on täällä toimintana jo tuttua. Innostaminen on löydetty välineeksi jäsentää jo olemassa olevaa toimintaa monella suunnalla. (Kurki 2006, 151. 152.) Kinnusen, Penttilän, Rantalan, Salosen ja Tervon (2003, 17) mukaan esimerkiksi raittius- ja työväenliike sekä kylätoiminta, vapaapalokunnat ja osuustoiminta edustavat suomalaista innostamisen historiaa.

Sosiokulttuurinen toiminta on arkipäivän sosiaalisen toiminnan, tiedostamisen ja laadullisen muutoksen väline, joka pyrkii luomaan yhteisvastuullista yhteiskuntaa. Huomio kiinnitetään ihmisen kokonaiskehitykseen (Kurki 2006, 152.) Sosiokulttuuriselle innostamiselle on luonteenomaista, että se elähdyttää ihmisen herkistymisen ja itsetoteutuksen prosessia. Sosiokulttuurinen innostaminen herättää ihmisten tietoisuutta, organisoii ihmisiä ja saa heidät liikkeelle. Sen tavoitteena on, että ihmiset kasvavat aktiivisiksi toimijoiksi omassa ja yhteisönsä kehityksessä. Sosiaalinen innostaminen voidaan nähdä sosiaalipedagogisena tekniikkana, joka ilmenee kannustavana, liikkeellepanevana ja organisoivana toimintana. Tämä toiminta saa yksilöt, ryhmät ja kollektiivit luomaan sosiaalista verkostoa. (Hämäläinen & Kurki 1997, 201. 202.)

Sosiokulttuurisen toiminnan tavoitteena on kehitys, joka tukee aloitteellisuutta, asioiden täytäntöönpanoa, itsenäistä toimintaa ja vastuuntuntoa. Se pyrkii tukemaan ja saamaan näkyviin kykyjä, jotka ovat jo heikkoina tai tiedostamattomina olemassa. Se motivoi, herättää, vahvistaa ja koordinoi yksilön kykyjä ja voimia sekä hänen osallistumistaan sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja kulttuuriseen toimintaan. (Kinnunen ym. 2003, 18.)

Innostaminen suunnataan sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämiseen ja lisäämiseen sekä subjekti-subjekti -suhteen kehittämiseen (Kurki 2000, 19. 20). Dialogi on keskeinen käsite puhuttaessa innostamisesta. Kyse on ihmisten välisestä onnistuneesta

vuorovaikutuksesta: siitä, että ihmiset kuuntelevat ja tulevat kuulluiksi. Aito minä. sinä -suhde on molemmin puoleinen, suora, avoin ja läsnä oleva. Minä. se -suhde eli subjekti. objekti suhteessa toinen osapuoli koetaan esineenä eikä häntä osata kuunnella. Aidossa dialogissa kaksi ihmistä pohtii ja arvioi yhdessä sekä luo elämänsä todellisuutta uudelleen. (Kinnunen ym. 2003, 19.)

Kurjen (2006, 153) mukaan innostamisessa on lähtökohtana ihmisen arkipäivä; innostaminen on elämää yhteisössä, lähiössä, kylässä, kaupungissa ja maailmassa. Sen olisi mentävä sinne, missä ihmiset ovat: kaduille, toreille ja puistoihin. Tavoitteena on jokaisen ihmisen sekä persoonallinen että yhteisöllinen herääminen. Silloin voidaan puhua ihmisen osallistumisesta, sillä vain osallistuessaan ihmiset voivat rakentaa omaa arkipäiväänsä ja olla itse toimija. Ihminen sitoutuu toimimaan oman arkipäivänsä muuttamiseksi laadultaan paremmaksi, solidaarisemmaksi ja välittävämmäksi kuin nyt on.

Kurki (2000, 19. 20) jatkaa, että sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on parantaa ihmisten elämänlaatua. Sen tavoitteena on, että ihmiset tiedostavat historiallisen roolinsa yhteisössään, yhteiskunnassaan ja maailmassa. Tällöin he huomaavat, miten heidän toimintansa lähiyhteisössään ja omassa arjessaan liittyy laajempaan yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Innostaminen on siten kaikkien niiden toimenpiteiden yhdistelmä, jotka luovat osallistumisen prosesseja, joissa ihmiset kasvavat aktiivisiksi yhteisössään.

Sosiokulttuurista toimintaa on monenlaista ja innostaa voidaan monella eri tavalla. Tärkeimpiä toimintamuotoja ovat erilaiset kasvatukselliset, kulttuuriset ja taiteellisen ilmaisun aktiviteetit sekä sosiaalinen että vapaa-ajan virkistysellinen toiminta. Vapaa-ajan virkistyselliset toiminnat voivat suuntautua liikuntaan, seikkailuun, luontoon, meditaatioon, leikkeihin ja peleihin. Sosiaaliset toiminnat tuovat puolestaan ihmisiä yhteen. (Kurki 2006, 155).

Kiertävä pysäkki kokoaa kyläläiset yhteen. Tietojen ja taitojen tarjoamisen lisäksi se tarjoaa sosiaalista ja virkistysellistä toimintaa. Sen toiminnan lähtökohtana on ihmisten arkipäivä omassa kylässä. Sen tavoitteena on elinvoimainen kylä. Hanke herättelee yhteisöllisyyttä ja sen tavoitteena on parantaa ihmisten elämänlaatua. Hanke toi-

mii yhdessä maaseudun asukkaiden kanssa. Se ei tule ulkopuolelta antamaan ohjeita vaan haluaa opetella asioita yhdessä. Tämä viittaa aitoon minä-sinä suhteeseen, mikä on onnistunutta vuorovaikutusta.

Kurjen (2006, 157) mukaan innostaminen luo ja vahvistaa itsenäisten sosiaalisten ryhmien sekä toimivien ryhmäprosessien syntyä. Se koostuu sellaisista sosiaalisista käytännöistä, jotka saavat aikaan aloitteellisuutta, osallistumista sekä toiminnan ja sen merkityksen pohdinnan vuorovaikutusta. Kyselylomakkeessa kysyttiin tutkittavilta, innostiko Kiertävä pysäkki kyläläistä toimimaan oman kylä eduksi ja herättelikö se vastaajan mielestä kyläläisten aloitteellisuutta järjestää toimintaa kylällä?

Seitsemän vastaajaa koki, että Kiertävän pysäkin tapahtuma innosti häntä toimimaan oman kylän eduksi **paljon**, kuuden mielestä **vähän**. Neljän mielestä tapahtuma innosti heitä toimimaan oman kylän eduksi **erittäin paljon**. Kysymykseen, herätteleekö Kiertävä pysäkki vastaajan aloitteellisuutta järjestää toimintaa kylällä, vastasi seitsemän vastaajaa **vähän** ja kuusi **paljon**. Vastausten tarkat jakaumat on esitetty taulukossa 7.

TAULUKKO 7. Vastaajien kokemukset Kiertävä pysäkki -hankkeesta sosiokulttuurisena innostajana

	ei lain- kaan	vähän	paljon	erittäin paljon	tyhjä vastaus
Innostaa vastaajaa toimimaan oman kylän eduksi	0	6	7	4	0
Herättelee vastaajan aloitteellisuutta järjestää toimintaa kylällä	0	7	6	2	2
Innostaa vastaajaa ottamaan vastuuta kylän toiminnasta	1	7	4	1	4

N=17

Koko kyselyn huonoimman keskiarvon 2,38, asteikolla 1. 4, saatiin kysymykseen innostaako Kiertävän pysäkin käyminen kylällä ottamaan vastaajan vastuuta kylän toiminnasta. Saman keskiarvon sai myös kysymys, kokivatko vastaajat saavansa tukea

yhteisöltä kun turvallisuusasioita käsiteltiin. Jälleen seitsemän mielestä hanke tekee sitä *«vähän»*.

Kysymykset kyläläisten kokemuksesta hankkeen vaikutuksista sosiokulttuurisen innostamisen kannalta ovat tulevaisuuteen suuntaavia. Sen arvioiminen, saako jokin tapahtuma kylässä lisätoimintaa jatkossa, on vaikeaa. Tavoitteena ei ole tehdä ennustuksia. Kysymyksellä tavoitellaan vastauksia innostumiseen ja siihen saiko tapahtuma syttymään osallistujissa kipinää erilaisille toiminnoille.

Tulosten mukaan Kiertävä pysäkki on vaikuttanut innostumiseen ja aloitteellisuuteen oman kylän eduksi. Kiertävä pysäkki voi toimia alkusysäyksenä sille, että kylä aktivoituu järjestämään toimintaa tai se voi ruokkia kylän innokkuutta jatkaa aktiivista toimintaansa. Kyselyn mukaan hankkeella on ollut vastaajien mielestä vähiten vaikutusta siihen, että se innostaisi ottamaan vastuuta kylän toiminnasta. Vastuun ottaminen esimerkiksi tapahtumien järjestämisessä vapaaehtoisvoimin on yleensäkin pienen joukon tehtävissä. On varmasti haasteellista saada ihmiset suurella joukolla osallistumaan kylätapahtumien järjestämiseen.

Kysymyksiin, herätteleekö hanke vastaajien aloitteellisuutta järjestää toimintaa kylällä sekä innostaako se vastaajaa ottamaan vastuuta kylän toiminnasta vastasi vain 13 vastaajaa. Pienessä otoksessa neljän vastauksen jääminen pois voi vaikuttaa tuloksiin vääristävästi. Nämä kysymykset olivat lomakkeen viimeisellä sivulla ja vastaukset ovat voineet jäädä epähuomiossa tai ajan puutteen takia pois. Kysymykset eivät ole helppoja. Voi myös olla, että niihin ei ole haluttu tai jätetty vastata.

Avoimissa vastauksissa nousi kahdessa lomakkeessa innostavuus esille. Toisessa mainitaan *«Toivon, että innostaa ottamaan vastuuta»* ja toisessa *«Tapahtuman kautta sain myös itselle innostusta ja potkua»*

Suurimmat erot vastauksissa ikäryhmittäin 22. 49 -vuotiaat ja 50. 70 -vuotiaiden välillä tulivat esille kysymyksessä, innostaako Kiertävä pysäkki hanke toimimaan oman kylän eduksi. Tulokset ovat suhteellisia jakaumia ja suoraan vertailukelpoisia. Sitä, onko iällä vaikutusta tilastollisesti merkittävästi jää tässä tutkimuksessa selvittämättä.

Tilastollista riippuvuutta voidaan testata Khiin neliö -testillä. Tämän tutkimuksen aineisto ei täytä testin edellytyksiä, sillä siinä saisi olla korkeintaan 20 % odotetuista frekvensseistä pienempiä kuin viisi. (Harju & Pohjanmäki 2005, 61). Jotta iän vaikutusta vastauksin olisi voitu tutkia syvemmin, olisi tutkimusaineiston pitänyt olla suurempi. Vertailussa vastaajat on jaettu kahteen ikäryhmään, sillä pienestä otoksesta useaan ikäryhmään tulisi hyvin vähän vastauksia. Vastausten jakaantuminen näiden kahden ikäryhmän välillä on esitetty taulukossa 8.

TAULUKKO 8. Hanke innostaa toimimaan oman kylän eduksi -vastaukset ikäryhmissä 22. 49 vuotta sekä 50. 70 -vuotta

	22-49 v.	50-70 v.
Ei lainkaan	0%	0%
Vähän	72%	10%
Paljon	14%	60%
Erittäin paljon	14%	30%
Yhteensä	100%	100%
n	7	10

N=17

7 OSALLISUUS

Osallisuus -käsitteen määrittely kietoutuu väistämättä yhteen termien sosiokulttuurinen innostaminen ja sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys ja sosiaalinen pääoma kanssa. Kurjen (2000, 88. 89) mukaan innostamisen lähtökohta on aina ihmisten oma osallistuminen. Innostamisen toiminnan osallistava metodologia tarkoittaa sitä, että ihmiset toimivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa suuntanaan yhteinen päämäärä. Innostamisen tavoitteena on saada osallistumisen avulla aikaan muutoksia yhteiskunnassa.

Osallisuus -käsitettä voi määritellä kuvaamalla sen vastakohtia tai epäkohtia, joita osallistuvuutta edistävillä hankkeilla on tarkoitus vähentää. Sitä voidaan tarkastella välinpitämättömyyden, osattomuuden, syrjäytymisen ja vieraantumisen vastakohtana. Osallisuuden kokeminen herättää halua vaikuttaa ympäristöön ja olla osa sitä. Vastakohta tälle on välinpitämättömyys. Ajatellaan, että mitään ei kannata tehdä, koska yksilön vaikutusmahdollisuudet ovat olemattomat. Jos ajatellaan, että osallisuuden vastakohtana on osattomuus, viitataan osattoman asemaan yhteiskunnassa. Tällä voidaan tarkoittaa henkilökohtaista osattomuuden kokemusta tai taloudellisen, kulttuurisen tai sosiaalisen pääoman puutetta. Etenkin lasten ja nuorten osallisuutta pohdittaessa kytketään se usein syrjäytymisen ehkäisyyn. Laajimmillaan osallisuuden puute nähdään vieraantumisenä. Vieraantunut ei koe voimakkaita kokemuksia ja väheksyy omaa olemustaan ja persoonallisuuttaan. (Kiilakoski 2007, 11. 12.)

Osallisuudessa on kaksi puolta: yksilöllinen ja yhteisöllinen elementti. Yksilön on kyettävä tuntemaan itsensä arvokkaaksi ja hänellä on oikeus omaan identiteettiin osana yhteisöään. Yhteisön on oltava sellainen, joka mahdollistaa osallisuuden. Sen on oltava sellainen, että yksilö pystyy olemaan vapaasti ja tuomaan omat näkemyksensä esiin. Osallisuus edellyttää, että yksilö saa mahdollisuuden toimia. Aitoon osallistumiseen liittyy vastuu toiminnasta. Se on sitoutumista toimintaan, jolla pyritään parantamaan yhteisiä asioita. (Kiilakoski 2007, 12. 14.) Salmikangas kirjoittaa osallisuudesta subjektina toimimisesta. Hän tarkoittaa sitä, että yksilö pystyy vaikuttamaan ja osallistumaan itseään koskeviin asioihin ja samalla olemaan vastuullinen tekemisistään. (Salmikangas 2002, 97.)

Hyypän mukaan sosiaalinen osallistuminen on avaintekijä kun sosiaalista pääomaa pyritään kartuttamaan. Empowerment tai täysivaltaisuus tarkoittaa kansalaisaktiivisuuden vahvistamista. Tällä tarkoitetaan niitä toimia ja prosesseja, joilla tuetaan yksilöiden ja yhteisöjen aktiivista osallistumista yhteisten asioiden hoitoon. Hyvinvointi- ja terveys sosiologiassa kansalaisten täysivaltaisuudella viitataan yksilöllisten ja yhteisöllisten taitojen lisäämiseen. Tavoitteena olisi, että kansalaiset voisivat ottaa haltuunsa oman elämänsä ja toteuttaa sen päämääriä. (Hyypä 2002, 178.)

Anu Gretschel (2002, 49) on kirjoittanut nuorten osallistumisesta. Hänen mukaansa osallisuus on merkki tarjotun osallistumis- ja vaikuttamistoiminnan laadukkuudesta.

Gretschel painottaa osallisuuden tunteen merkitystä. Osallisuudessa nuori ei vain osallistu ja vaikuta, vaan hän saa oikeasti kokea osallisuuden tunnetta suhteessa omassa yhteisössään. Sama määrittely lienee pätevä myös keskusteltaessa aikuisten osallisuudesta.

Myös Gretschel käyttää termiä empowerment . suomeksi voimaantuminen ja valtautuminen . kuvaamaan osallisuuden tunnetta. Nämä käsitteet kuvaavat osallisuuden tunteessa yhdistyvää tunnetta ja kompetenssia. Osallistuja tuntee pätevyyttä ja pitää omaa rooliaan merkittävänä. Tällainen kokemus pätevyydestä ja oman roolin merkityksestä tuo ihmiselle kompetenssia tuoda ilmi hänen toiminnalle asettamiaan intentioneja ja odotuksia sekä arvioida niiden toteutumista osana yhteisöä. (Gretschel 2002, 50.) Myös Harjun mukaan osallisuus on ennen kaikkea tunne- ja kokemusperäinen asia. Ihminen kokee hänen mukaansa helpoiten osallisuutta osallistumisen myötä. (Harju 2005, 69.)

Kiilakosken (2008, 14) sanoin osallisuuteen kuuluu oikeuksia ja velvollisuuksia; kuulumista ja vastuun kantamista. Osallisuus on yksilön tunne ja yhteisön tila. Salmikankaan (2002, 100) mukaan osallisuus liittyy aina johonkin kohteeseen tai asiaan. Yleistä osallisuutta ei ole olemassa. Myös yleinen osallistuminen ja vaikuttaminen hänen mukaansa ilman kohdetta on mahdotonta.

Edellä todettiin, että osallistuminen tuo osallisuutta. Kysyin tutkittavilta, lisäsikö Kiertävä pysäkki -hankkeen käyminen vastaajan osallistumista kylän toimintaan sekä halukkuutta osallistua siihen. Vastaajista selvä enemmistö ilmoitti hankkeen lisäävän osallistumista ~~paljon~~, peräti yhdeksän vastaajaa eli yli puolet vastasi näin. Viiden mielestä hanke tekee sitä ~~vähän~~ ja kolmen mielestä ~~erittäin paljon~~. Hankkeen vastattiin lisänneen halukkuutta osallistua kylän toimintaan seitsemän mielestä ~~paljon~~. Lähes yhtä moni, kuusi vastaaja, ilmoitti hankkeen tekevän sitä ~~vähän~~. Kaikki osallisuuteen liittyvien kysymysten vastaukset on koottu taulukkoon 9.

Salmikangas (2002, 100) korostaa, että osallisuus ei löydy hetkessä. Sen määrittelemiselle tulee antaa aikaa, valtaa, vastuusta ja luottamusta. Kiertävä pysäkki käy kylällä kerran. Kyselylomakkeessa kysytään kysymyksiä, jotka viittaavat kylän mahdollisuuksiin, tulevaisuuteen. Tässä hankkeen tapahtuma on kylän yksi toiminto, joka

voi yhtenä tapahtumana muiden kylän toimintojen joukossa olla osaltaan vaikuttamassa osallisuuteen. Kysymykset, lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylällä vastaajan vaikutusmahdollisuuksia omalla kylällä viittaa myös mahdollisuuksiin ja tulevaisuuteen. Kysymykseen vastasi yhdeksän vastaajaa, eli yli puolet, **”vähän”** ja viisi **”paljon”**. Keskiarvoltaan kysymys sai melko matalan arvon, 2,47. Hanke ei vastaajien mielestä lisännyt heidän vaikutusmahdollisuuksiaan kylällä paljoa.

TAULUKKO 9. Vastaajien kokemukset osallisuuden lisääntymisestä Kiertävä pysäkki-hankkeen käytyä kylällä

	ei lain- kaan	vähän	paljon	erittäin paljon
Vastaajan osallistuminen kylän toimintaan lisääntyy	0	5	9	3
Vastaajan halukkuus osallistua kylän toimintaan lisääntyy	0	6	7	3
Vastaajan vaikutusmahdollisuudet kylän toiminnassa lisääntyvät	1	9	5	2
Vastaajan tunne siitä, että hän on tärkeä osa kylän yhteisöä lisääntyi	1	9	4	3

N=17

Kysymys lisäsikö Kiertävän pysäkin käyminen kylällä vastaajan tunnetta omasta tärkeydestään kyläyhteisössä mittaa suoraan vastaajan kokemusta. Tähänkin kysymykseen yli puolet, yhdeksän vastaajaa, vastasi **”vähän”** ja neljä **”paljon”**. Keskiarvo 2,53 on lähellä vastauksia kysymykseen vaikutusmahdollisuuksista. Molempien keskiarvot ovat matalia suhteessa muihin vastauksiin. Keskiarvovertailu on liitteessä 2.

Edellisessä luvussa käsiteltiin hankkeen vaikutuksia sosiokulttuuriseen innostamiseen. Kyselylomakkeen kysymys 26, innostaako Kiertävän pysäkin käyminen kylällä ottamaan vastuuta kylän toiminnasta sopisi myös osallisuus otsikon alle. Kuten edellisessä luvussa todettiin, osallisuus on myös vastuun kantamista.

Tutkimusaineistosta verrattiin mahdollisia eroja Ilomantsin Kivilahden ja Nurmeksien Lipinlahden välillä. Vertailtaessa näillä kylillä saatuja vastauksia löytyy hienoisia ero-

ja. Taulukko 10 kertoo esimerkkinä vastausten jakautumisen kysymykseen, lisäkö hanke vastaajan halukkuutta osallista kylän toimintaan. Erot ovat pieniä kaikissa vastauksissa, kuten ne olivat myös tutkittaessa iän vaikutusta vastauksiin. Hienoisesti Kivilahden vastaukset ovat myönteisempiä, kuten olivat myös iäkkäämpien vastaukset. Kivilahdessa vastaajat olivat iäkkäämpiä kuin Lipinlahdessa, mikä voi olla yksi selittävä tekijä. Tulokset on esitetty suhteellisina jakaumina ja ne ovat suoraan vertailukelpoisia.

TAULUKKO 10. Halukkuuden lisääntyminen osallistua kylän toimintaan Lipinlahdessa ja Kivilahdessa

	Lipinlahti, Nurmes	Kivilahti, Ilomantsi
Ei lainkaan	10%	0%
Vähän	50%	14%
Paljon	20%	72%
Erittäin paljon	20%	14%
Yhteensä	100%	100%
n	10	7

N=17

8 POHDINTA

Suomen maaseudun ikääntyvän väestön määrä kasvaa ja kylät kärsivät muuttotappiosta. Kiertävä pysäkki -hanke toimii maaseudun kylien elinvoimaisuuden puolesta. Hanke kiertää kyliä vieden niihin tietoja ja taitoja hyvinvoinnista, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on ollut selvittää hankkeen vaikutuksia kylissä, joissa se on vierailut. Vaikutuksia on tutkittu sosiaalisen pääoman, yhteisöllisyyden, sosiokulttuurisen innostamisen, osallisuuden ja turvallisuuden kokemisen näkökulmista. Tavoitteena on ollut saada vastausta kysymykseen, lisääkö hanke maaseudun elinvoimaisuutta, kuten sillä on tavoitteena.

Tutkitut teemat viittaavat paitsi nykyhetkeen myös tulevaisuuteen. Tutkimuksessa kysyttiin hankkeen vaikutuksia kyläläisten mielestä nykyiseen hetkeen mutta myös mahdollisuuksia ja halukkuutta kehittää jatkossa omaa kylää. Kylän elinvoimaisuuden ja viihtyvyyden kannalta kyläyhteisöjen toiminta on merkittävässä asemassa.

Tämän tutkimuksen peruskäsitteet sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys, sosiokulttuurinen innostaminen, osallisuus sekä turvallisuuden tunne kietoutuvat yhteen. Sosiaalinen pääoma muodostuu muun muassa luottamuksesta, vuorovaikutuksesta ja vastavuoroisuudesta. Yhteisöllisyyden syntyyn tarvitaan vuorovaikutusta ja toimintaa. Koska Kiertävä pysäkki -hanke on lisännyt vuorovaikutusta kylällä, on se synnyttänyt sosiaalisen pääoman lisäksi yhteisöllisyyttä. Osallisuus ja sosiokulttuurinen innostaminen tähtäävät yksilöiden osallistumiseen ja aktiiviseen toimintaan. Nämä teemat liittyvät toisiinsa ja tukevat toinen toisiansa. Myös turvallisuuden kokeminen liittyy yhteisöllisyyteen ja myös sosiaaliseen pääomaan, sillä yhteisö luo turvaa ja luottamuksella sekä turvallisuudella on vahva sidos toisiinsa. Nämä kaikki ovat yhdessä osaltaan vaikuttamassa maaseudun elinvoimaisuuteen.

Tutkimusaineistosta nousivat merkittävimmin tuloksina luottamuksen lisääntymisestä pelastuslaitoksen tarjoamaan apuun, yhteenkuuluvuuden tunteen sekä yhteisöllisyyden lisääntyminen. Näihin vastattiin kaikkein myönteisimmin. Niiden keskiarvo on yli kolme. Asteikolla 1. 4 luku kolme vastaa +paljon+ vastausta. Lähelle arvoa +paljon+ tulevat myös vastaukset kysymyksiin lisäsiikö, hanke luottamusta omiin kykyihin hätätilanteissa, lisäsiikö hanke yhteishenkeä, kokiko vastaaja yhdessä opettelemisen merkittäväksi, lisääkö hanke vastaajan osallistumista kylän toimintaan sekä innostaako hanke toimimaan oman kylän eduksi. Näiden vastausten keskiarvo oli välillä 2,82. 3,00. Huonoimmat keskiarvon, 2,38, saivat vastaukset kysymyksiin kokiko vastaaja saavana yhteisöltä tukea tapahtumassa ja innostiko hanke ottamaan vastuuta kylän toiminnasta. Viimeksi mainittuun kysymykseen vastasi vain 13 vastaajaa, mikä täytyy ottaa vertailussa huomioon.

Tämän opinnäytteen edetessä turvallisuusteema nousi koko ajan merkittävämpään asemaan tätä työtä. 112-päivänä tehty kysely osoittaa, että hanke vaikuttaa tapahtumaan osallistuneiden turvallisuudentunteen lisääntymiseen.

Voidaanko tulosten perusteella sanoa, että hanke tuo maaseudulle elinvoimaa? Lisääkö se sosiaalista pääomaa, yhteisöllisyyttä, turvallisuuden tunnetta, innostaako se sosiokulttuurisesti ja osallistaako se kylien ihmisiä? Aineiston pienehkön koon vuoksi toiminnan vaikutuksia ei voida yleistää koko hankkeen toimintaa koskevaksi. Tulokset ovat enemminkin esimerkkitapauksia kahdelta kylältä.

Tulokset ovat myönteisiä. «Ei lainkaan» vastauksia on vain muutamia siellä täällä. «Paljon» on yleinen vastaus, samoin «vähän» «Vähän» vastaus on tässä myönteinen ja tuloksena hyvä. Jos hanke saa aikaan, vähänkin, esimerkiksi sosiaalista pääomaa, tuo se elinvoimaa maaseudulle. Joukossa on lisäksi usein «erittäin paljon» vastauksia. Hanke tuo elinvoimaa maaseudulle. Se lisää sosiaalista pääomaa, yhteisöllisyyttä sekä turvallisuuden tunnetta. Se innostaa sosiokulttuurisesti ja osallistaa kyläläisiä. Eli hanke saavuttaa päämääräänsä hienosti.

8.1 Hanketoiminta maaseudulla

Oman käsitykseni mukaan hankkeiden tekemä työtä on merkityksellistä maaseudun elinvoimaisuuden lisäämisessä. Ne toimivat määrätyn ajan ja saavat toteutettua oman panoksensa kylille. Sitten seuraa mahdollisesti uusi hanke. Tältä toiminta saat-
taa näyttää ulkopuolelta katsottuna. Ehkä näkökulma on kylän näkökulmasta katsot-
tuna toisenlainen. Eri hankkeiden toiminnat ja tapahtumat ovat kuitenkin monesti
myös kylän omia ponnistuksia. Ne tapahtuvat usein kyläyhdistysten kautta, niiden
järjestelyihin, tiedottamiseen ja itse toimintaan osallistuvat kyläläiset itse! Kyläläiselle
hankkeiden toiminta on heidän omaa toimintaansa. Kyläläisille saattaa olla vaikea
erottaa eri hankkeiden toimintaa toisistaan. Huomasin tämän yhdestä tutkimuslo-
makkeeni vastauksesta. Tiedustelin avoimessa kysymyksessä, mitä osallistuja sai
hankkeen tapahtumasta. Vastaja kertoi selväsi toisen kylällä vierailleen hankkeen,
Taitobussin, toiminnasta.

Olisi mielenkiintoista selvittää, eri hankkeiden lähtökohtia kylätoiminnassa. Toteute-
taanko hankkeita ylhäältäpäin tai miten tiiviisti mukaan eri toimintojen suunnitteluun
ja järjestämiseen otetaan eri yhteistyökumppaneita? Kiertävän pysäkin lähtökohtana
on, että se toimii yhdessä maaseudun ihmisten kanssa. Onko hanke onnistunut, jos

kyläläiset eivät osaa erottaa sen ja kylän omaa toimintaa? Mielestäni se on juuri silloin onnistunut. Jos toiminta koetaan oman kylän toimintana, on hanke silloin osaltaan aktivoinut kylää ja osallistanut kyläläisiä. Kiertävän pysäkin kohdalla tämä tarkoittaa, että se on saavuttanut tavoitettaan eli saanut kylälle lisää elinvoimaa.

Suomessa toimii jatkuvasti useita hankkeita, joiden tavoitteena on elinvoimainen maaseutu. Jotta hanketyötä maaseudulla voitaisiin kehittää, olisi hankkeita tutkittava ja arvioitava lisää. Mielenkiintoinen kysymys on, kuinka paljon hankkeiden toiminta ja tapahtumat kasautuvat jo valmiiksi aktiivisille kylille. Hankkeiden on helppo järjestää tapahtumia ja toimintaa niillä kylillä, joissa ihmiset saadaan helposti koottua yhteen ja joissa on tilat järjestää toimintaa. Kuinka hanketoiminnasta pääsisivät osallisiksi myös ne kylät, joissa ei toimi esimerkiksi aktiivista kyläyhdistystä tai muuta hankkeiden kanssa yhteistyössä toimivaa tahoa? Tällä kentällä olisi yhteisöpedagogeilla tekemistä esimerkiksi osallisuuden näkökulmasta ja sosiokulttuurisen innostamisen menetelmin.

8.2 Kiertävä pysäkki -hankkeen merkitys

Kiertävä pysäkki -hankkeen toiminnalla on merkitystä yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla. Sillä voi olla suuri merkitys yksilölle monestakin syystä. Hän voi oppia pelastamiseen ja pelastumiseen liittyviä tietoja ja taitoja, mitkä voivat säästää ihmishenkiä. Ihmiset saavat tietoja ja taitoja toimia hätätilanteissa ja hätätilanteita pystytään estämään ja ennakkoimaan. Tiedoilla esteettömyydestä on merkitystä yksilön elämänlaatuun ja myös esteettömyydellä voidaan ennaltaehkäistä tapaturmia. Hanke saa aikaan, ainakin tähän tutkimukseen osallistuneissa kylissä Kivilahdessa ja Lipinlahdessa, sosiaalista pääomaa, yhteisöllisyyttä, innostumista kylän toiminnoista, osallisuutta ja turvallisuuden tunnetta.

Hjerppe (2005, 118) kirjoittaa, että sosiaalisella pääomalla voi olla suora vaikutus hyvinvointiin. On helpompi elää luotettavien ja hyvin käyttäytyvien kanssaihminen kanssa. Ei tarvitse pelätä tulevaisuutta huijatuksi tai huonosti kohdelluksi. Sosiaalinen pääoma tuottaa myös välittömiä hyvinvointivaikutuksia. Positiivinen vuorovaikutus

lisää jo itsessään ihmisten hyvinvointia. Kiertävällä pysäkillä on vaikutusta maaseudun ihmisten hyvinvointiin. Jos sosiaalinen pääoma lisääntyy, lisääntyy myös ihmisten hyvinvointi. Sosiaalisen pääoman synnyttyä tuloksena on välitöntä hyvinvointia mutta myös taloudellista tehokkuutta edistäviä yhteiskunnan ominaisuuksia (Hjerppe 2005,125). Maaseudun sosiaalisella pääomalla on vaikutusta koko yhteiskuntaan.

Kyläyhteisöt, tai yleensä maaseudulla toimivat yhteisöt, saavat hankkeesta tukea, toimintaa, ideoita, yhteistyökumppanin ja verkostoja. Kun toiminnan tuloksena syntyy yhteisöllisyyttä, se puolestaan luo turvallisuutta ja viihtyvyyttä sekä yksilöille että yhteisöille.

Tutkielmassa ei ollut alun perin tarkoitus tutkia, lisääkö hanke maaseudun asukkaiden turvallisuuden tunnetta. Teema on kuitenkin hankkeessa suuressa asemassa ja sen pois jättäminen olisi jättänyt paljon oleellista asiaa pois. Koko opinnäytetyötä tarkasteltuna tutkielman tulos siitä, että Kiertävä pysäkki -hanke lisää luottamusta pelastuslaitoksen tarjoamaan apuun on yksittäisenä tuloksena huomionarvoinen. Turvallisuuden tunteen kokeminen on ajankohtainen aihe, sillä Sisäasiainministeriö johtaa Sisäisen turvallisuuden ohjelmaa, jossa otetaan huomioon myös haja-asutusalueilla asuvat. Hankkeen tekemä yhteistyö pelastuslaitoksen kanssa osoittautui tämän tutkielman mukaan hedelmälliseksi. Vastaavanlaista yhteistyötä olisi mahdollista edelleen lisätä ja kehittää eri hankkeissa ympäri Suomea.

Tämän opinnäytetyön johdannossa todetaan, että Suomi on maaseutumainen maa ja että maaseudun voimavarat ovat olennainen perusta koko maan kilpailukyvyille. Maaseudun asukkaiden hyvinvoinnilla ja maaseudun vetovoimaisuudella on varmasti merkitystä koko Suomen kansantaloudelle. Kiertävä pysäkki hanke tekee oman osuutensa tämän hyvinvoinnin puolesta.

8.3 Opinnäytetyön merkitys

Kiertävä pysäkki -hankkeen vaikutusten arviointi on haastavaa. On vaikeaa tutkia, saako hanke aikaan sosiaalista pääomaa, yhteisöllisyyttä tai innostaako se sosiokulttuurisesti ja saako se aikaan osallisuutta tai lisääkö se turvallisuuden tunnetta. Tässä

opinnäytetyössä kysyttiin Kiertävän pysäkin tapahtumiin osallistuneilta heidän kokemuksiaan edellä mainituista teemoista. Myös näiden teemojen kysyminen itsessään oli haastavaa, sillä käsitteet täytyi osata avata vastaajille. Tämä opertionalisointiprosessi onkin vienyt tätä opinnäytetyötä tehdessä suuren osan. Aiheesta löytyi paljon kirjallisuutta ja myös malleja, joiden avulla kykenin mielestäni avaamaan käsitteet tutkimuslomakkeeseen ymmärrettävästi.

Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeella, jonka tapahtumaan osallistuneet täyttivät heti tapahtuman lopussa. Vaihtoehtona oli tehdä laadullinen tutkimus ja kerätä tutkimusaineistoa haastattelemalla. Halusin kuitenkin kerätä hankkeelle mahdollisimman monen vastaajan kokemuksia hankkeen vaikutuksista. Tutkimusaineiston koko jäi pieneksi, mutta kertoo kahden Kiertävän pysäkki -hankkeen tapahtumaan osallistuneiden mielipiteet ja kokemukset kattavasti. Kyselylomake oli laaja ja onnistuin sen avulla saamaan kattavia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Otoksen koko vaikutti siihen, että aineiston analysointi rajoittuu kuvailuun, vertailuun ja kolmeen ristiintaulukointiin. Tämä ei vähennä muun kerätyn ja esitetyn tiedon arvoa. Kuvailu antaa hyvää kuvaa hankkeen tapahtumiin osallistuneiden kokemuksista ja mielipiteistä. Olsi silti ollut mielekästä saada niin suuri otos, että olisi voinut vertailla sukupuolten eroja vastauksiin ja tutkia tarkemmin iän vaikutusta mielipiteisiin.

Hanke saa tämän opinnäytetyön avulla tietoa, mitä asioita tapahtumiin osallistuvat ihmiset pitävät merkittävimpinä. Se saa tästä opinnäytetyöstä tutkittua tietoa toimintansa vaikutuksista. Tiedon avulla hanke voi edelleen kehittää ja kohdentaa toimintaansa. Toivon, että tämä opinnäytetyö tuo omalta osaltaan esille hankkeen toimintaa. Kiertävä pysäkki on kehittänyt toimivan konseptin, joka olisi varmasti toimiva myös muualla Suomessa. Suomen maaseutu kaipaa Kiertävän pysäkin kaltaisia hankkeita. Hankkeen tekemä työ olisi hyvä saada laajasti kuuluviin ja toivottavasti se rohkaisee käynnistämään uusia hankkeita.

Tämä opinnäytetyö on osaltaan kuuluttamassa maaseudun elinvoimaisuuden merkitystä. Olen tässä työssä peräänkuuluttanut myös sitä, että maaseudun hanketoimintaa olisi tutkittava. Toiminta kaipaisi kohdentamista niin, että myös passiiviset kylät saataisiin hankkeiden toimintakohteiksi tai pikemminkin yhteistyökumppaneiksi. Hankkeet ovat ja elävät maaseudulla aikansa. Toivottavaa olisi, että ne saisivat ai-

kaan innostusta aktiiviseen kylätoimintaan tai yleensäkin yhteisölliseen toimintaan maaseudulla. Kuten tässä työssä aiemmin todettiin, sosiaalinen pääoma kaipaa jatkuvaa huolenpitoa, jotta se ei kuluisi. Hanke aikoo hakea lisärahoitusta toiminnalleen. Niinpä toivon Kiertävä pysäkki -hankkeelle *Monia vuosia!*

LÄHTEET

- Alanen, Aku & Iisakka, Laura & Nieminen, Tarja & Simppu, Jussi 2005. Sosiaalisen pääoman mittaaminen tilastoissa. Teoksessa Jokivuori, Pertti (toim.) Sosiaalisen pääoman kentät. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy, 69. 88.
- Alasuutari, Pertti 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Bourdieu, Pierre 1986. The Forms of Capital. Teoksessa John G. Richardson (toim.) Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. New York: Greenwood Press, 241. 258.
- Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïs J.D. 1995. Refleksiiviseen sosiologiaan. Tutkimus, käytäntö ja yhteiskunta. Joensuu: Joensuu University Press Oy.
- Coleman, James S. 1988. Social Capital in Creation of Human Capital. American Journal of Sociology 94, 95. 120.
- Coleman, James S. 1990. Foundations of Social Theory. Cambridge: Harvard University Press.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Gretschel, Anu 2002. Kunnallisen nuorten osallisuusympäristön perustaminen. Teoksessa Anu Gretschel (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 48. 62.
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 58. 80.
- Harju, Heidi & Pohjanmäki, Titta 2005. Kvantitatiivisen aineiston kerääminen ja sen analysointi SPSS-ohjelmalla. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 11, 2005.
- Heikkilä, Tarja 2002. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita
- Hirsijärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hjerppe, Reino 2005. Sosiaalinen pääoma, sen taloudelliset vaikutukset ja akkumulaatio. Teoksessa Jokivuori, Pertti (toim.) Sosiaalisen pääoman kentät. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy, 103. 132.
- Hyypä, Markku T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Hyryläinen, Torsti & Rannikko, Pertti 2000. Sosiaalinen pääoma ja paikallinen kehittäminen. Teoksessa Hyryläinen, Torsti & Rannikko, Pertti (toim.) Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 189. 200.
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.
- Iisakka, Laura & Alanen, Aku 2006. Sosiaalinen pääoma Suomessa: koimaista ja kansainvälistä taustaa. Teoksessa Iisakka, Laura (toim.) Sosiaalinen pääoma Suomessa . Tilastokatsaus. Elinolot 2006. Helsinki: Tilastokeskus, 5. 14.
- Ilmonen, Kaj 2002. Luottamus paikallisiin instituutioihin ja sosiaalisiin verkostoihin. Teoksessa Ruuskanen, Petri (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus, 136. 159.
- Ilmonen, Kaj 2005. Luottamuksen operationalisoinnista. Teoksessa Jokivuori, Pertti (toim.) Sosiaalisen pääoman kentät. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy, 45. 68.
- Ilmonen, Kaj & Jokinen, Kimmo 2002. Luottamus modernissa maailmassa. Jyväskylän yliopisto. SopPhi 60. Jyväskylä: Kopijyvä Kustannus Oy.
- Kaunistmaa, Pekka 2000. Yhdistyselämä ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Ilmonen, Kaj (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylän yliopisto. SoPhi 42. Jyväskylä: SoPhi, 119. 143.
- Kiilakoski, Tomi 2007. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Sarja A 3, 2007. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, Opetushallitus, Humanistinen ammattikorkeakoulu, 8. 20.
- Kinnunen, Pekka & Penttilä, Liisa & Rantala, Jaakko & Salonen, Kauko & Tervo, Timo 2003. Innostuskirja, Nyt. Sosiokulttuurisen toiminnan polunpäitä. Opintokeskus Kansalaisfoorumi.
- Kröger, Eeva 2011. Ympärivalkean huolia vailla. Sisäisen turvallisuuden ohjelma . blogi. Viitattu 31.10.2012.
http://www.intermin.fi/sisainturvallisuus/blogi/1/0/kroger_eeva_ymparivalkean_huolia_vailla#
- Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.
- Kurki, Leena 2006. Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Kurki, Leena & Nivala, Elina (toim.) Hyvä ihminen ja kunnon kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampere University Press, 115. 191.
- Kytömäki, Marja 2012. Kiertävä pysäkki herättelee kyliä. Sydän 4/2012, 40. 41.

Lehto, Esko 2000. Kehittämishanke sosiaalisen pääoman rakentajana. Teoksessa Hyyryläinen, Torsti & Rannikko, Pertti (toim.) Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 166. 188.

Lehtonen, Heikki 1990. Yhteisö. Tampere: Vastapaino.

Maaseutu.fi 2012. Parhaat käytännöt 2012: Kiertävä pysäkki.

Viitattu 30.10.2012.

http://www.maaseutu.fi/fi/index/viestinta/uutiset/kiertava_pysakki.html

Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi 2009. Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko eduskunnalle. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 8/2009.

Viitattu 22.11.2012.

http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/987/Maaseutu_ja_hyvinvoiva_Suomi.pdf

Maaseutuverkosto 2012. Kiertävä pysäkki. Viitattu 30.10.2012.

<http://pk2012.multiedition.fi/pk2012/summary?id=265>

Misztal, Barbara 1996. Trust in Modern Societies. Padstow: Politys Press.

Möttönen, Sakari 2002. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa Ruuskanen, Petri (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus, 112. 135.

Nummenmaa, Lauri 2006. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

OECD 2002. Social Capital: the Challenge of International Measurement.

Viitattu 22.1.2013.

<http://www.oecd.org/dataoecd/2/47/2380584.pdf>

Pentti, Veikko 2003. Turvallinen yhteisö . turvattu yksilö. Turvallisuutta kasvatuksen ja yhteiskuntapolitiikan keinoin. Helsinki: Yliopistopaino.

Pohjois-Karjalan Sydänpiiri ry 2012. Kiertävä pysäkki. Viitattu 30.10.2012.

<http://www.sydanliitto.fi/web/pohjois-karjalan-sydanpiiri/kiertava-pysakki>

Putnam, Robert D. 1993. Making Democracy work. Civic Traditions in Modern Italy. Princeton: Princeton University Press.

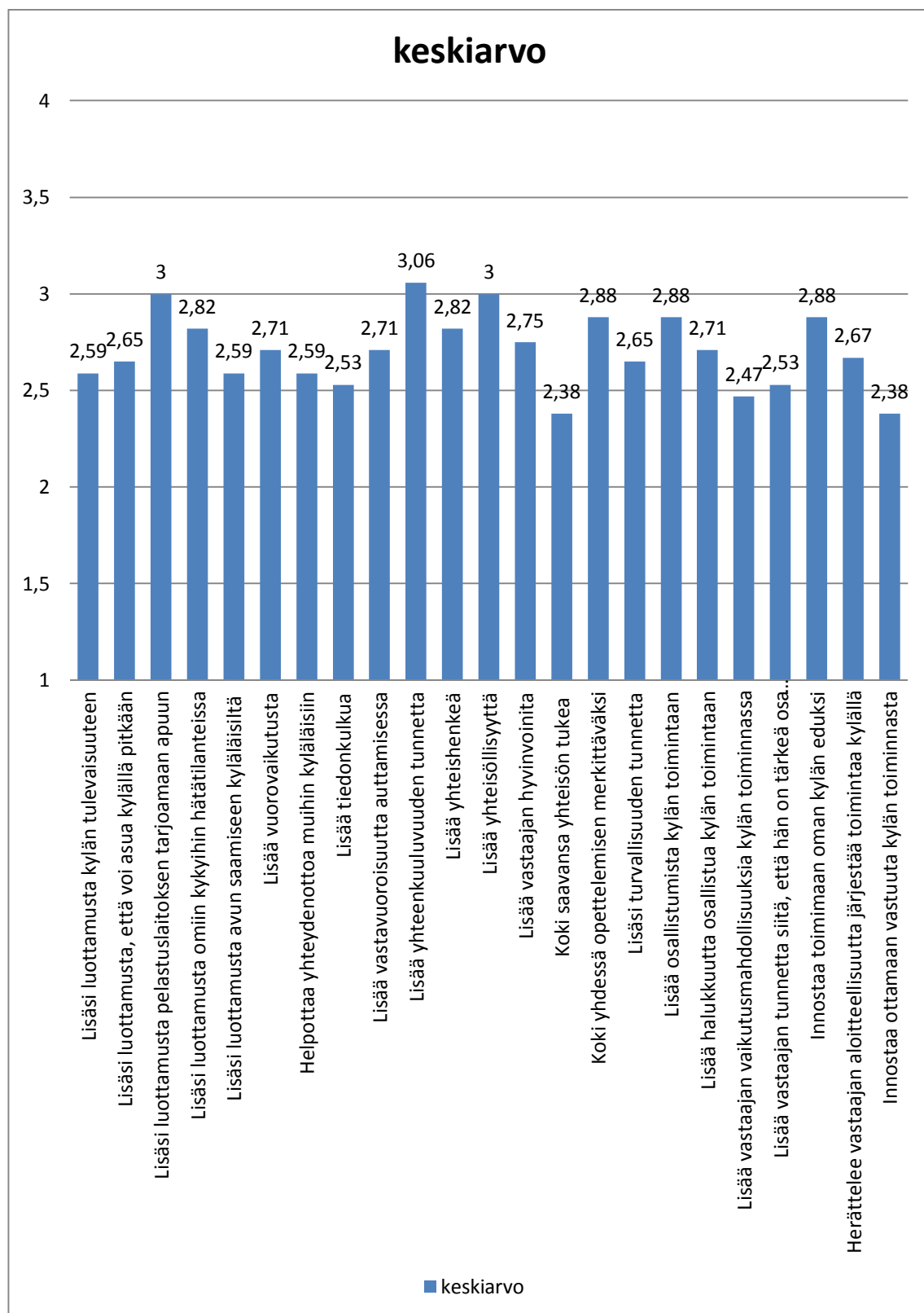
Putnam, Robert D. 2000. Bowling alone: The Collapse and Revival of the American Community. New York: Simon & Schuster.

Ruuskanen, Petri 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Teoksessa Ruuskanen, Petri (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus, 5. 27.

- Saastamoinen, Mikko 2009. Aikalaieskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Flander, Karin & Vanhalakka-Ruoho Marjatta (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuis-kasvatuksen 48. vuosikirja. Jyväskylä: Kansanvalistusseura, 33. 66.
- Salmikangas, Anna-Katriina 2002. Osallisuutta yhdistysten kautta. Teoksessa Anu Gretschel (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 90. 106.
- Sisäasiainministeriö 2012. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Harvaan asutut alueet. Viitattu 1.11.2012.
http://www.intermin.fi/sisainturvallisuus/harvaan_asutut_alueet
- Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2008. Turvallinen elämä jokaiselle . Sisäisen turval-lisuuden ohjelma. Sisäasiainministeriön julkaisusarja 16/2008. Viitattu 1.11.2012.
http://intermin.fi/download/25020_162008.pdf
- Sztompka, Piotr 1999. Trust. A Sociological Theory. Cambridge: Campridge Universi-ty Press.

LIITTEET

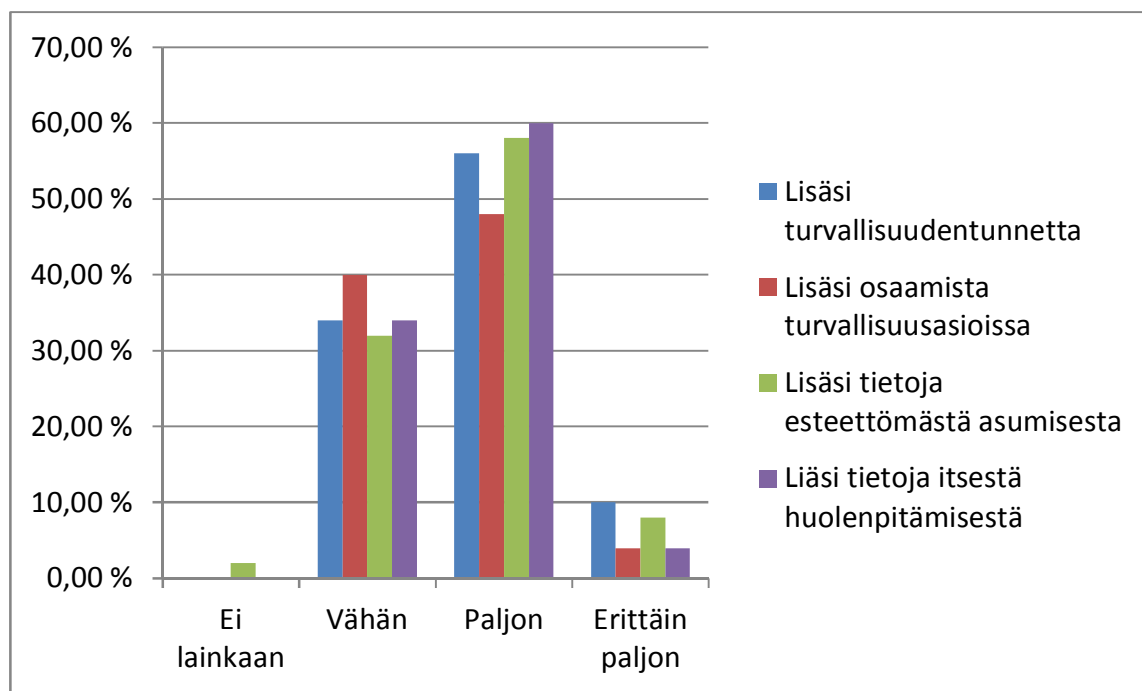
LIITE 1

N=17

KUVIO 1. Vastausten keskiarvot asteikolla 1. 4

LIITE 2

N=50

KUVIO 2. 112-päivän vastaukset pylväskuviona

LIITE 3

KYSELYLOMAKE KIERTÄVÄN PYSÄKIN TOIMINNASTA

Tiedot käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Tietoja käytetään Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä varten. Opinnäytetyön ja kyselyn tekijänä toimii Hanna Mattsson-Pajarinen. Tavoitteena on tutkia Kiertävä pysäkki -hankkeen vaikutuksia. Tutkimuksen onnistumisen kannalta vastaamisenne on hyvin tärkeää! *Kiitos!*

Taustatiedot:

Rastita oikea vaihtoehto

1. SUKUPUOLI

nainen

☐

mies

☐

2. IKÄ _____

3. KYLÄ _____

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

LUOTTAMUS

ei
lainkaan

vähän

paljon

erittäin
paljon

4. Lisäsikö Kiertävän pysäkin
käyminen kylälläsi mielestäsi
**luottamustasi kylän
tulevaisuuteen?**

1

2

3

4

5. Lisäsikö Kiertävän pysäkin
käyminen kylälläsi mielestäsi
**luottamustasi siihen, että voit
asua kylälläsi halutessasi pitkään?**

1

2

3

4

6. Lisäsikö Kiertävän pysäkin
käyminen kylälläsi mielestäsi
**luottamustasi pelastuslaitoksen
tarjoamaan apuun omalla kylälläsi
häätätilanteessa?**

1

2

3

4

7. Lisäsikö Kiertävän pysäkin
käyminen kylälläsi mielestäsi
**luottamustasi omiin kykyihisi
häätätilanteessa?**

1

2

3

4

8. Lisäsikö Kiertävän pysäkin
käyminen kylälläsi mielestäsi
**luottamustasi yleensäkin
avun saamiseen muilta kyläläisiltä?**

1

2

3

4

ei
lainkaan

vähän

paljon

erittäin
paljon

VUOROVAIKUTUS JA VASTAVUOROISUUS

9. Lisääkö Kiertävän pysäkin
käyminen kylälläsi mielestäsi
vuorovaikutusta kyläläisten
keskuudessa?

1

2

3

4

	ei lainkaan	vähän	paljon	erittäin paljon
10. Helpottaako Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi mielestäsi yhteydenottoa muihin kyläläisiin?	1	2	3	4
11. Lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi mielestäsi tiedonkulkua kylässä?	1	2	3	4
12. Lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi mielestäsi vastavuoroisuutta auttamisessa?	1	2	3	4
	ei lainkaan	vähän	paljon	erittäin paljon

YHTEISÖLLISYYS

13. Lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi mielestäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta kyläläisten keskuudessa?	1	2	3	4
14. Lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi mielestäsi kylän yhteishenkeä?	1	2	3	4
15. Lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi mielestäsi kyläläisten yhteisöllisyyttä?	1	2	3	4
16. Lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi mielestäsi hyvinvointiasi?	1	2	3	4
17. Koitko saavasi yhteisön tukea Kiertävän pysäkin tapahtumassa kun turvallisuusasioita käsiteltiin:	1	2	3	4
18. Koitko yhdessä opettelemisen merkittäväksi Kiertävän pysäkin tapahtumassa:	1	2	3	4
19. Lisäsikö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi turvallisuuden-tunnettasi?	1	2	3	4
	ei lainkaan	vähän lainkaan	paljon	erittäin paljon

OSALLISUUS

20. Lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi mielestäsi osallistumistasi kylän toimintaan?	1	2	3	4
---	---	---	---	---

	ei lainkaan	vähän	paljon	erittäin paljon
21. Lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi mielestäsi halukkuuttasi osallistua kylän toimintaan?	1	2	3	4
22. Lisääkö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi omia vaikutusmahdollisuuksiasi kylän toiminnassa?	1	2	3	4
23. Lisäikö Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi tunnettasi siitä, että Sinä olet tärkeä osa kyläyhteisöä?	1	2	3	4

INNOSTAVUUS

24. Innostaako Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi Sinua toimimaan oman kylän eduksi?	1	2	3	4
25. Herätteleekö Kiertävän pysäkin käyminen kylällä aloitteellisuuttasi järjestää toimintaa kylällä?	1	2	3	4
26. Innostaako Kiertävän pysäkin käyminen kylälläsi Sinua ottamaan vastuuta kylän toiminnasta?	1	2	3	4
	ei lainkaan	vähän	paljon	erittäin paljon

27. Kerro omin sanoin, mitä Sinä sait Kiertävän pysäkin vierailusta:

28. Kerro omin sanoin, mitä kyläsi sai Kiertävän pysäkin vierailusta. Voit jatkaa kääntöpuolelle.

Teen mahdollisesti tutkimukseeni tämän kyselyn lisäksi haastatteluja kyläläisiltä. **Mikäli olisit kiinnostunut osallistumaan tutkimushaastatteluun, jätä nimesi ja puhelinnumerosi** tämän paperin alalaitaan. Myös haastattelut tehtäisiin luottamuksellisesti ja nimettöminä.

Kiitos antamistasi vastauksista!

LIITE 4

PALAUTEKYSELY 112-PÄIVÄN TAPAHTUMASTA

Rastita oikea vaihtoehto:

1. Lisäsikö tapahtumassa saatu tieto **tunnetta turvallisuudestasi**?
ei lainkaan ☐ vähän ☐ paljon ☐ erittäin paljon ☐
2. Lisäsikö tapahtuma **osaamistasi turvallisuusasioissa**?
ei lainkaan ☐ vähän ☐ paljon ☐ erittäin paljon ☐
3. Lisäsikö tapahtuma **tietojasi esteettömästä asumisesta**?
ei lainkaan ☐ vähän ☐ paljon ☐ erittäin paljon ☐
4. Lisäsikö tapahtuma **tietojasi itsestä huolen pitämisestä**?
ei lainkaan ☐ vähän ☐ paljon ☐ erittäin paljon ☐
5. Aiotko parantaa tapahtuman innoittamana kotisi paloturvallisuutta?
kyllä ☐ en ☐
6. Aiotko parantaa tapahtuman innoittamana kotisi esteettömyyttä?
kyllä ☐ en ☐
7. Innostiko tapahtuma pitämään Sinua parempaa huolta itsestäsi?
kyllä ☐ ei ☐
8. Kuinka hyödylliseksi koit tapahtuman?
en lainkaan ☐ vähän ☐ melko ☐ erittäin hyödylliseksi ☐
9. Minkä kouluarvosanan (4. 10) annat tapahtumasta?
10. Kerro omin sanoin parannusehdotuksesi tapahtumasta. Voit jatkaa sivun kääntöpuolelle.

Kiitos vastauksistasi!